

FUNDACJA GENERALI ELŻBIETY ZAWACKIEJ
Archiwum i Muzeum Pomorskie Armii Krajowej
oraz Wojskowej Służby Polek
87-100 Toruń, ul. Podmurna 93, tel. 0048 56 65 22 186
e-mail: fapak@wp.pl; www.zawacka.pl
NIP 956 16 25 127; REGON 870502736
KRS 00000 41692
Nr r-ku 82 1090 1506 0000 0000 5002 0244

Wzrost: 69

XII '05 21

siostra:
Marta Wesołowska

Grudziądz
Z W Z

87-100 Toruń

* Kozlikowski Zygmunt
ps. „Ogrodnik” i in.

M: 69/678 Pom.

**SPIS ZAWARTOŚCI
TECZKI**

Koźlikowski Zygmunt.....

J.N-69/678 Pom.....

Grudziądz, ZWZ.....

I./1. Relacja k. 17 s. 1-18

I./2. Dokumenty (sensu stricto) dotyczące relatora —

I./3. Inne materiały dokumentacyjne dotyczące relatora —

II. Materiały uzupełniające relację k. 19 s. 1-21

III./1. Materiały dotyczące rodziny relatora —

III./2. Materiały dotyczące ogólnie okresu sprzed 1939 r. —

III./3. Materiały dotyczące ogólnie okresu okupacji (1939-1945) —

III./4. Materiały dotyczące ogólnie okresu po 1945 —

III./5. Inne ... —

IV. Korespondencja

1) dot. Z. Koźlikowskiego k. 1 s. 1

.....

.....

V. Nazwiskowe karty informacyjne k. 50

VI. Fotografie dwa ikomografii

1/11. Relacja - Kożłikowski Zygmunt

1. Próba biografii Z. Kożłikowskiego 2 lutego 1975 autorstwa Marty Wesolowskiej - Szaryńskiej, ręk. oryg. k. 1 s. 1
2. "Zyciorys Zygmunta Kożłikowskiego" autorstwa Marty Wesolowskiej - Szaryńskiej, mpis kop. k. 3 s. 2-4
3. "Najważniejsze daty wydawni(...)" kalendarium z zyciorysu, mpis, autor?, mpis oryg. k. 4 s. 5-8
4. Notatka E. Zawackiej "Wyspa Kożłikowskiego", ręk. oryg. k. 2 s. 9-10
5. Notatka H. Chrapnowskiej, ręk. kop. k. 1 s. 11-12
6. Hirsz H., "Zaślubi Zygmunta", mpis, brak daty k. 3 s. 13-15
7. Notatka Leokadii Dolow z 27.03.2000, ręk. kop. k. 3 s. 16-18

Dział niez. Eugmunt Koilikowski urodził się 5. II. 1918 r. we Włocławku na Pomorzu. Rodzice, Wiktor i Leszka Koilikowscy, mieli ogrodnictwo owocowe - mangozonia na wsi pod Włocławkiem. Eugmunt był młodszym dzieckiem z ich 10- osobnego potomstwa. W roku 1931 wstąpił do liceum im. G. G. G. w Włocławku. W czasie okupacji niemieckiej wstąpił do podziemnej organizacji "Kierunek". Pracował w drukarni podziemnej, pod pseudonimem "Tomasz" i rozpoznał się na warszawskich ulicach. W czasie wojny służył w Armii Krajowej i walczył w szeregach "Gwardii Ludowej". Po wojnie wstąpił do gimnazjum im. M. Skłodowej-Curie w Włocławku. Był wicedyrektorem i kierownikiem sekcji w "Gwardii Ludowej". W czasie wojny służył w Armii Krajowej i walczył w szeregach "Gwardii Ludowej". Po wojnie wstąpił do gimnazjum im. M. Skłodowej-Curie w Włocławku. Był wicedyrektorem i kierownikiem sekcji w "Gwardii Ludowej". W czasie wojny służył w Armii Krajowej i walczył w szeregach "Gwardii Ludowej". Po wojnie wstąpił do gimnazjum im. M. Skłodowej-Curie w Włocławku. Był wicedyrektorem i kierownikiem sekcji w "Gwardii Ludowej".

Wstąpił do nauki w Gimnazjum Karkonoskim w 1939 r. w Warszawie, gdzie należał do grupy "Kierunek" - organizacja podziemna. Pracował w drukarni podziemnej, pod pseudonimem "Tomasz" i rozpoznał się na warszawskich ulicach. W czasie wojny służył w Armii Krajowej i walczył w szeregach "Gwardii Ludowej". Po wojnie wstąpił do gimnazjum im. M. Skłodowej-Curie w Włocławku. Był wicedyrektorem i kierownikiem sekcji w "Gwardii Ludowej". W czasie wojny służył w Armii Krajowej i walczył w szeregach "Gwardii Ludowej". Po wojnie wstąpił do gimnazjum im. M. Skłodowej-Curie w Włocławku. Był wicedyrektorem i kierownikiem sekcji w "Gwardii Ludowej".

Ciekawostką jest to, że jak i w losach innych ofiar wojny, wstąpił do organizacji "Kierunek" w Warszawie. Pracował w drukarni podziemnej, pod pseudonimem "Tomasz" i rozpoznał się na warszawskich ulicach. W czasie wojny służył w Armii Krajowej i walczył w szeregach "Gwardii Ludowej". Po wojnie wstąpił do gimnazjum im. M. Skłodowej-Curie w Włocławku. Był wicedyrektorem i kierownikiem sekcji w "Gwardii Ludowej".

Eugmunt zmarł w czasie powstania w Warszawie w 1944 r. w wieku 26 lat.

siostra Marta Wierzbowska - Trąbicka
Tomasz

2

Zyciorys Zygmunta KOZLIKOWSKIEGO

*opracowany przez
Mistrza Marię Wesołowską
- Szarynki*

Brać mój, Zygmunt Kozlikowski, urodził się 5.02.1913 r. w Wąbrzeźnie woj. pomorskie. Rodzice nasi, Michał i Leokadia Kozlikowscy, mieli dziesięcioro dzieci. Zygmunt był siódnym dzieckiem z kolei. Rodzice byli ogrodnikami. Mieli około 5 ha ogrodnictwo warzywnicze na wybudowaniu pod Wąbrzeźnem.

Troje z nas starszych dzieci uczęszczało w czasie pierwszej wojny światowej do szkół średnich w Wąbrzeźnie. Zygmunt zaczął w 1922 r. również uczęszczać do humanistycznego gimnazjum, ale już polskiego, w Wąbrzeźnie.

Przyjęto go o rok wcześniej gdyż był zaawansowany w języku polskim /przygotowywałam młodszą rodzeństwo do szkół/. W 1921 roku sprzedali rodzice swoje ogrodnictwo, chcąc sobie życie ułatwić. Całe życie dorabiali się ciężko, mama zaczęła chorować. Nie wiedzieli biedacy, że wkrótce nastąpi dewaluacja. Rodzice stracili wówczas prawie cały dorobek życiowy.

Za ostatnie prawie pieniądze zdołał ojciec nabyć 12 ha ziemi z parcelowanego majątku w Witkowie, pod Chełmżą. Ziemia była ciężka, gliniasta, a nie urodzajna. Teren pagórkowaty trudniejszy do uprawy.

Całe zabudowania to wielki gliniany stary czworak folwarczny i rozsypująca się obora. Stodoły nie było. Tu zaczęli się rodzice od nowa dorabiać. Ziemia rodziła dorodne, smaczne warzywa. Wywozili je do Chełmży, Wąbrzeźna, Kowalewa. W przeciągu ponad 5-ciu lat postawił ojciec ledny dom mieszkalny, stodołę i wyremontował stajnię. Najmłodsze rodzeństwo uczęszczające do szkoły wiejskiej i do średniej, kształcące się w gimnazjum wąbrzeskim musiało w czasie wakacji wydajnie pomagać rodzicom w polu i obejściu. Zygmunt orał, bronował, kosił, zbierał z pola warzywa i jeździł z ojcem lub matką na targi. Był chłopcem pogodnym, pracowitym, wesołym.

Opalony jak tygan używał sobie z młodzieżą wiejską w porze obiadowej lub wieczorem kąpieli w dużym jeziorze witkowskim. Drobnym początkowo najmniejszy uczeń w klasie, wyrósł stopniowo na smukłego dobrze wymienionego młodzieńca w średnim wzroście.

Przez cały czas nauki w szkole średniej był u mnie na stacji.

Pracowałam jako nauczycielka w wąbrzeskiej szkole powszechnej.

Mój mój, Wojciech Wesołowski, za którego wyszłam za mąż w 1922, był nauczycielem gimnazjalnym. "Ojcowaliśmy" razem z mężem Zygmuntem aż do jego matury. Wywiązał się życzliwy, przyjacielski stosunek między Wojciechem a Zygmuntem. Ten poważny, inteligentny, skromny

./.

profesor był na autorytatem i drogowskasem. Nasz dom uważał Zygmunt za drugi swój dom rodzinny. Przyjań ta przetrwała i okres pobytu Zygmunta w podchorążówce w Ostrowi Mazowieckiej, jego okres stażu pracy jako podporucznik piechoty w Chełmie, jego studiów topograficznych w Warszawie, okres pracy konspiracyjnej brata w ruchu oporu w czasie okupacji hitlerowskiej /Zygmunt wolał tą i wolał mego do tej akcji podziemnej/. Przyjań ta przetrwała i więzienia gestapowskie w Toruniu i Bydgoszczy, obóz koncentracyjny w Mauthausen i zejście w śmierć prawie o tym samym czasie ...

Studia topograficzne, bodaj dwuletnie skończył Zygmunt na wiosnę 1939 r. Zostaje zaraz wydelegowany w ekipie licznych wojskowych topografów na Podole, opracowując przygraniczne nasze tereny ze Związkiem Radzieckim. Następnie przenieśli się w Wyższe Tatry, na południe od Zakopanego /Zawersyna, Podpady/ celem opracowania uzupełnień do map wojskowych. /tereny Zaolzia/. - ostatnie dni sierpnia 1939 r. wróciła cała ekipa topograficzna do Warszawy.

Zbiory Instytutu Kartograficznego i inne ważne dokumenty wojskowe ewakuuje się, bodaj już w pierwszą dni wojny, z Warszawy do Lwowa. Zygmunt należy do eskorty tego pociągu. Pociąg nie dociera do Lwowa. Zostaje rozbity. Eskorta pociągu wychwytała przez Wehrmacht. Zygmunt ucieka z szeregów jenieckich, prowadzonych do niewoli. Był we Lwowie. Nie wiadomo mi, czy w mundurze czy w przebraniu cywilnym. Tam już podobno otrzymuje ważne instrukcje o kielkującym już tam ruchu konspiracyjnym, które ma przekazać Warszawie.

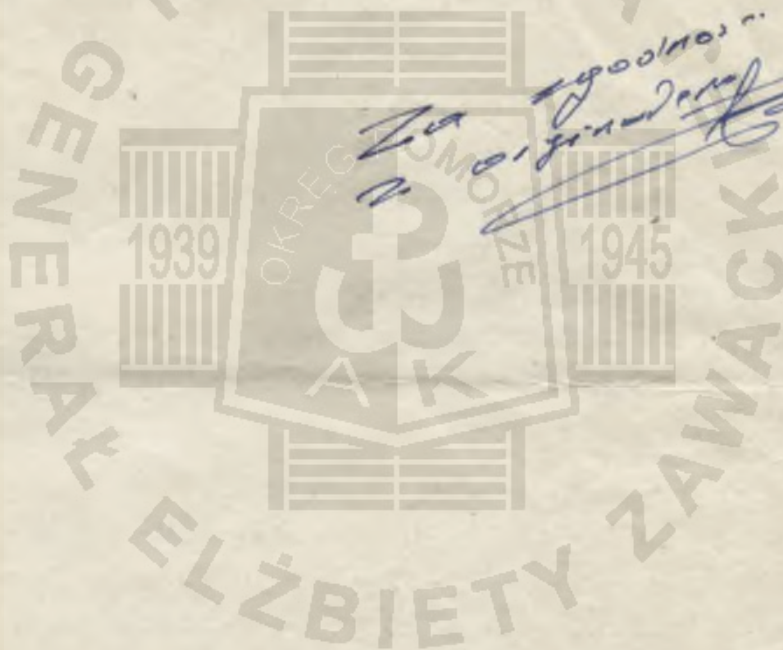
W przebraniu cywilnym dociera do naszej stolicy.

W listopadzie 1939 r. zjawia się potajemnie w naszym domu rodzinnym w Witkowie. Zdradza naszej matce, /wówczas jeszcze żyjącej/, o swoim zaangażowaniu się w ruch oporu na Pomorzu. Nie wtajemnicza jednak nikogo z rodziny w bliższe szczegóły swej akcji. /ze względów bezpieczeństwa dla rodziny/. Zjawił się w dąbystą noc jak cień i jak cień zniknął następnej nocy.

Dalsze losy Zygmunta, o tyle o ile były mi wiadome, opracowałam w mojej pracy konkursowej, za którą otrzymałam pierwszą nagrodę - "Droga do wolności" wydana w Koczniku Toruńskim, zeszyt nr 4, 1970 rok.

Jedną nabitkę przesłałam po naszym grudziądzkim spotkaniu z płk dr. Ciechanowskim, jednej z Pań /p. Krasowskiej czy p. Kindze Żalwskiej/. Zygmunt wyjechał w październiku 1941 r. transportem do Mauthausen. Mąż i mój o miesiąc wcześniej również do Mauthausen. Zygmunt pracował

w Mauthausen wyłącznie w Strafkompagnie. Wnosił z dołu z kamieniołomu w górę po 178 schodach kamienie. Zginął w lutym 1942 r. Opuchlina nóg, wyczerpane serce uniemożliwiła dalszą pracę w kamieniołomach. Zlikwidowano go w rewirze zastrzykiem benzyny. Według relacji Romana, drugiego mego brata, który w tym czasie przebywał również w Mauthausen, stracił Zygmunt ostatecznie swoją odporność po śmierci mego męża, która uprzedziła zgon Zygmunta o kilka dni. Wojciech Koszałowski otrzymał, jak Zygmunt swój zastrzyk śmierci...

4. Wycieczka Geologiczna- Krajoznawcza:

- Trembowla około 20 kwietnia 1938 r.

5. Podhale:

- Zbaraż od października 1938 r.
- Bowoiów do grudnia 1938 r.

6. Warszawa

- Instytut - wykłady od grudnia 1938r. do kwietnia 1939r.

7. Tatry:

- Jaworzyna od maja 1939r. do
- Podspady września 1939r.
- Jaworzyna /ponownie /

- Powrót do Warszawy z Jaworzyny ok. 5-7 wrzesień 1939r. Jest zmuszony spalić komisyjnie swoje plany obmiaru terenu.
- Od ok. 7.09.39r. bierze udział w przygotowaniu do ewakuacji dokumentów Instytutu do Lwowa i zostaje wyznaczony do eskorty transportu.
- Ok. 10.09.1939r. transport udaje się do Lwowa.
- Transport koło Lwowa zostaje rozbity przez Niemców ok. 18-19 września 1939r.
- Zygmunt przedostaje się do Lwowa i tam styka się z **TAJNA ORGANIZACJA WOJSKOWA - "ORLETA"**
- Po krótkim pobycie we Lwowie zostaje skierowany do Warszawy.
- Październik 1939r w Warszawie. W stolicy wchodzi prawdopodobnie w kontakt konspiracyjny z jednym z zastępców Komendanta Instytutu Geograficznego kpt. Germanem Marcinkowskim - działaczem:

a/ 1939 r. w organizacji Służba Zwycięstwa Polsce /SZP/

b/ ZWZ

c/ Następnie /członek komendy Głównej AK / Organizował komórki ZWZ-AK koło Lipna, Płocka - działacz Ziemi Mazowieckiej. Kpt. Marcinkowski to absolwent Szkoły Kadetów. Jako oficer przechodzi przeszkolenie inżynieryjno-saperskie w Modlinie. W późniejszym czasie odbywa służbę w DOK Nr IX -BRZEŚĆ. Z Brześcia przeniesiony do Warszawy-do Instytutu Geograficznego.

- W początkach listopada 1939r. jest już w Wąbrzeźnie i rozwija na tym terenie pracę konspiracyjną, zaprzysięża chor. A. Zapałowskiego, Wł. Nitkę i Głowczyńskiego
- W lutym 1940 r. rozwija pracę konspiracyjną na terenie Chełmna-zaprzysięża chor. Wł. Pawłowskiego.
- Od listopada 1939 r. do marca 1940 r. w częstych rozjazdach konspiracyjno-rozpoznawczych w m. Grudziądz-Wąbrzeźno-Chełmno -Toruń.
- Około miesiąca kwiecień-maj 1940 r. urządza się konspiracyjnie w Toruniu u kuzynostwa Kłosińskich /ul. Koniuchy - ogrodnictwo/. W Grudziądzu rozpoznaje byłego podoficera CWK z Grudziądza, plut. Wojcieszka, który wraz z plut. Nowackim i st. ogn. Wróblewskim znajdują lokal konspiracyjny w Grudziądzu
- W kwietniu 1940r. intensywnie rozpoznaje przyszłą siedzibę sztabowo-konspiracyjną-miasto Grudziądz. Zawija 0 rodek Kierowniczy.
- Stałym lokalem konspiracyjnym zostaje mieszkanie Leokadii Kuklińskiej Grudziądz ul. Czerwonodworna 13.
- Na koniec maja, początek czerwca 1940 r. wchodzi w kontakt konspiracyjny z Klara Jezirską-Bartel, która zostaje łącznikiem-kurierem Inspektoratu Grudziądz i prawdopodobnie do Warszawy. Klara Jeziorska ps. "Klara " z d. Bartel; w Toruniu /wówczas / zameldowana u p. Anuszyńców.

- Wchodzi w kontakt konspiracyjny z prof. A. Hevelke.
- Koniec maja lub początek czerwca odbywa się /po przygotowaniach/ jedno z pierwszych zebrań przy ul. Rapackiego 22/24. Zebranie poświęcone jest zjednoczeniu różnych grup konspiracyjnych, które weszły by do komórki konspiracyjnej "Orzeł Biały", z którą związał się "Zygmunt" i utworzenie na jej bazie - Tajnej Organizacji Wojskowej "Orzeł Biały".
- Od czerwca 1940 r. należy liczyć utworzenie TOW - "OB".
- Zorganizowanie kancelarii konspiracyjnej, którą przy ul. 1 Maja 5 m 4 prowadziła Kinga Zalewska ps. "Inka".
- Jedno z ważniejszych zebrań - koniec czerwca lub początek lipca 1940r. w domu konspiratora TOW. "OB" Józefa Piechockiego - Grudziądz ul. Mickiewicza 12 /dawny dom Krietego /. Na zebraniu był obecny szef sztabu kpt Józef Chyliński i szef wywiadu por. Guss z udziałem por. Zygmunta i jego pełnomocników oraz ludzi z terenu np. Jabłonowa, Brodnicy. Zebranie poświęcone było zagadnieniom: rozszerzenie współpracy konspiracyjnej, sposobu prowadzenia pracy konspiracyjnej, werbowania członków i łączników. Następne zebrania odbywały się w różnych innych lokalach konspiracyjnych z udziałem ściśle zainteresowanego./zebrania tematyczne
- Od lipca do listopada 1940 r. w dalszym ciągu trwa rozbudowa TOW-"OB". Nawiązuje się różne kontakty "Zygmunt" w tym czasie jest bardzo aktywny - częste spotkania w terenie - przeważnie na rozjazdach w miejscowościach Inspektoratu i Torunia.
- Około września 1940r. Zygmunt osobiście od Brzozowskiego / 2x/ odbiera paczki z pisaną bibułą /z Północnej części Polski/.
- Według oświadczenia St. Kamińskiego Kierownika "SABY" /Grudziądzka Placówka Polskiego Wywiadu/Zygmunt w tym okresie kontaktuje się ze St. Kamińskim w celu nawiązania kontaktu i podporządkowania "SABY" w drodze zaprzysiężenia Kierownika "SABY" /Kamiński odmówił/.
- W okresie grudzień 1940 r. "Zygmunt" otrzymuje wiadomość, że do Grudziądza na teren Inspektoratu ma przyjechać przedstawiciel dowództwa centrali z Warszawy zwany - "generał". Generał nie przybył. Lokal przygotowany dla niego ul. 1 Maja 5 m 4. Kancelarię przeniesiono czasowo na ul. obecnie L. Michałowa.
- "Zygmunt" zaczyna się niepokoić ale mimo wszystko jeździ w teren /1940/41r/
- 1941 r. pod koniec stycznia ok. 26.01.41r. /druga połowa/ "Zygmunt" z Grudziądza udaje się do Chełmna ma złe przecucie. Sprawdza swoje ubranie /kieszenie i inne akrycia/.
- W Chełmnie jest umówiony z osobnikiem zwanym "Konrad" - Rick. O nieprzebyciu Konrada ~~z Torunia~~ z Torunia upewnia się Halina Lewandowska dn. 27.01.41r. - Chełmno ul. Ogrodowa - "Rybaki".
- Zygmuntowi udziela schronienia w Chełmnie Halina Lewandowska /ul. Buczka 2 /. Około 28.01.41r. w mieszkaniu H. Lewandowskiej składa wizytę ~~Halinie~~ Niemców ²² w cywilu, którzy oświadczają, iż wiedzą, że do tego mieszkania przychodzi polski oficer /Zygmunt był ukryty w pokoju - pod łóżkiem /. *omyłka, wyszedł z pokoju*
- Zdecydowano, aby "Zygmunt" opuścił Chełmno. "Zygmunt" oświadczył Halinie, że z Torunia miał z "Klarą" udać się do "Warszawy".
- "Zygmunt" około 28.01.41r. wieczorem opuszcza Chełmno i udaje się do Torunia.
- W Toruniu na początku stycznia zmienia lokal konspiracyjny, którym staje się mieszkanie siostry łączniczki "Klary" Stanisławy Kurek /ul. Mostowa /.
Gdy "Zygmunt" przybył do Torunia około 29.01.41r. idzie do tego lokalu i tam przebywa.
- 3.02.1941r. w Chełmnie aresztowana jest przez Gestapo z Torunia córka prof. Aleksandra Hevelkego - dr Jadwiga Hevelke.
- 5.02.1941r. około godz. 9¹⁵ do mieszkania Stanisławy Kurek wtargnęło Gestapo i aresztują - Stanisławę Kurek, Klarę Jeziorską i por. Z. ~~Kaikkawekkiego~~ Koźlikowskiego, w Toruniu aresztowani zostają również kuzynostwo "Z" Kłosińscy.

- Od lutego do kwietnia /¹⁹⁴¹trwają aresztowania na terenie Inspektoratu-pierwsze w Chełmie, drugie w Wąbrzeźnie, trzecie w Grudziądzu /kwiecień koniec aresztowań TOV -"OB" /
- "Zygmunt" zostaje osadzony i przesłuchiwany w Gestapo toruńskim i bydgoskim. W Toruniu dokonuje samobójstwa na własne życie. Pierwszy raz wyskakuje z piętra przez okno-lamie nogę. Drugi raz podcina żyły - zostaje uratowany.
- Z Gestapo toruńskiego nadaje gryps, aby u Balonów i Rudków zniszczyć papiery. Gryps dostaje się w ręce Gestapo i jest przyczyną aresztowań i różnych "wtyk" Gestapo.
- 5 grudnia 1941 r. z Bydgoszczy zostaje przewieziony do KL Mathausen Nr obozowy 2217.
- 14.01.1942r. około godz. 15³⁰ mdleje przy obiedzie. Zostaje wzięty na "rewir", gdzie otrzymuje dosercowy zastrzyk z fenolem i ginie. W dokumentach niemieckich -hitlerowskich pisze, że zastrzelony w czasie ucieczki.

UWAGA: w poprzednich opisech używaliśmy nazwy Wojskowy Instytut Topografii - w tej nazwie jest błąd. Ostatnio ustaliliśmy, że powinno być WOJSKOWY INSTYTUT GEOGRAFICZNY /Oficerska Szkoła Topografów / Warszawa Al. Jerozolimskie 91 /taki był adres nadawcy, na kopertach listów pisanym przez por. Z. Koźlikowskiego /

Przepraszam za wniesione poprawki.

p	Nazwisko	Imię	Pseudonim	funkcje	przebiegi	lata	Okresy	Uwagi
10	Plotka	St	Janka	BJP, KO			SK2	
11	Mitzaacka	Halina	Helinka	teżniczka	zimp Włodanek	1, 2, 3, 4	SK2	
12	Klu dkwskie	Maria	Maria	teżniczka	zimp Włodanek		SK2	
13	Maxim Kowka	Maria	Basia	teżniczka	KO		SK2	
14	Brojwka	Kamilla	Kamilska	teżniczka	KO		SK2	
15	Dulskie	Anna	Halina	teżniczka	KO	obu Bródzów	1, 2	SK2
16	Rogozinska	Maria	Fala	teżniczka	KO	obu Gdynia	1, 2	SK2
17	Rozinska	Stanisława	Mewa	teżniczka	zimp Gdynia	1, 2, 3	SK2	
18	Derucka	Franciszka	Waleria	teżniczka	zimp Bródzów		BK2	
19	Szczepiak	Gomila	Mylika	teżniczka	zimp Bródzów		BK2	
20	Grudka	Genowefa	Genia	teżniczka	zimp Bródzów		BK2	
21	Sobkowska	Franciszka	Franka	pracy zantka	zimp Chojnice		BK2	
22	Szymanska	...	Blondyna	teżniczka	zimp Bydgosz		BK2	
23	Marianiska	Marta	Ciotka	teżniczka	zimp Bydgosz		BK2	
24	Bobkowska	Franciszka	Franciszka	pracy zantka	zimp Bródzów	1, 2, 3	BK2	
25	Strowska	Wierona	Wanda	teżniczka	zimp Bródzów		BK2	
26	Kasalska	Wanda	Maria	teżniczka	zimp Bródzów		BK2	
27	Ropci	Zofia	Zofia	Kierownia	zimp Bródzów	1, 2, 3		
28	Rodzyńska	Zofia	Zofia	SK - zimp	zimp samot. zimp Tomi	1, 2, 3, 4		
29	Rybska	Zofia	Sonia	praca	zimp zimp, obu Gdynia			
30	Rozkiewicz	Jadwiga	Jadna	MSK	obwód Chojnice	1, 2		
31	Kowalerek	Emilia	Maria	MSK	obwód Chojnice	1, 2, 3		KAT
32	Porzanka	Wanda	Wanda	MSK	obwód Chojnice	1, 2		

Helena Stralska ps. "Lugora" kolumnistka, 12
ul. Rbicego w Toruniu, na polecenia
nana Głusby Janitarnej w Toruniu Dr.
w Chojnackiego, celem zorganizowania Matki
Janitarnej w obwodzie chełmu.

Wskazanie punktu aptecznego w Lisie

Przekazanie zaopiekowanego precomitka w

Władzie Gminnym i przekazuje Rędy
datki na przedłożenie sanit.

Wysłanka lekarzy do wskazanych punktów

W celu dostarczenia Maria Michalska precomi-
nica apteki w Lisie, i wysłano Dr. Zygis-
ski z Chełmu apteka była w tym mieście

Wędling w polonice Dr. Zygis, który powo-
rający w noc, w Kłopotie w Chełmie

doznał operacji wraz z siostrą Kato-
ryną. Był był ostatnim 2.11.41 - AK mi-
nem. Rozmawiałam z nim ostatni po ko-
nie wojny.

Helena Chramowska

5187

Taka sama kopia ^{listka} znajduje się w teczce Heleny Chra-
mowskiej, Imsp. Głuchowski, K-58, I/2. MG 94

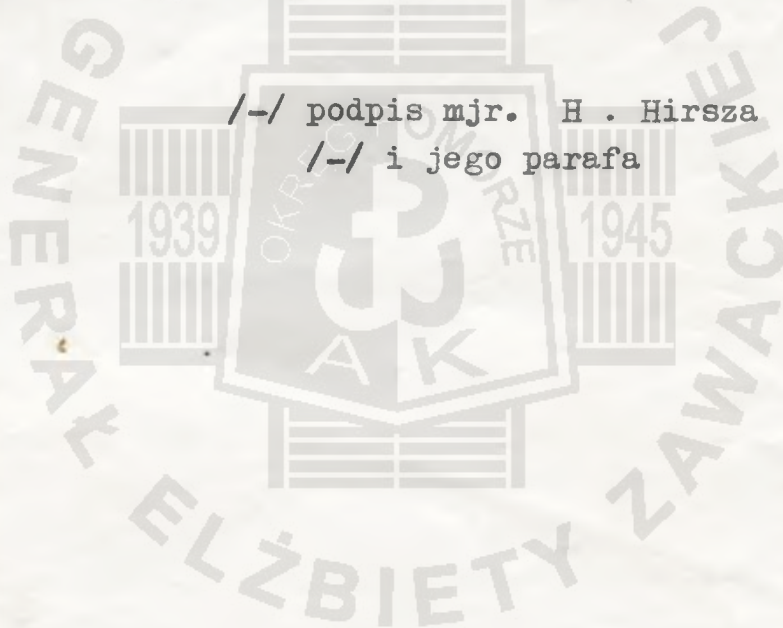
- 6/ 7/ Zygmunta obowiązywała ciągła rozbudowa Organizacji i doskonalenie metod pracy: Podział między członków wojskowych zadań ochronno-obronnych.- ochrona różnych ważnych obiektów . Naznaczenie odpowiednich dowódców obrony rejonów, odcinków, obiektów.
- 8/ Zorganizowanie ok. 10 punktów kontaktowych-stykowych. Były takie punkty u Heleny Krasowskiej, u Balonów, Sforowskich, Rudolfa Rudki. Syn jego Zbigniew był ważnym łącznikiem w dalsze tereny.
- 9/ Podział zadań administracyjno-gospodarczych między osoby pionu cywilnego. Kierownikiem Aleksander Hevelke.
- 10/ Zorganizowanie własnego lokalu kierowniczo-sztabowego /u Leokadii Kuklińskiej, ul Czerwonodworna, Grudziądz .
- 11/ Zorganizowanie sieci łączników w terenie inspektoratu, obwodu, miejskich, oraz zorganizowanie łączności kuriersko-łącznikowej z Toruniem i Warszawą. / np. łącznik-kurier Klara Jeziorska , ps. " Klara " : Inspektorat Grudziądz -Toruń - Warszawa. Bolesława Piechocka, ps. " Bola " : Grudziądz - Toruń. Henryk Krasowski, ps. " Szymek " : kierunek na Świecie, Nowe, Chojnice. Waleria Piekarska krótkie wypady rowerowe pod Grudziądzem Zbigniew Rudka : łącznik b. ważny z Poznaniem.
- 12/ Rozszerzanie działalności na inne tereny: Zygmunt oddał Nowe n/Wisłę pod opiekę konspiracyjną Józefowi Piechockiemu, kontaktującą się tam z pewnym restauratorem i byłym kupcem. Były też kontakty z Brodnicą, Jabłonowem i miejscowościami ościennych obwodów.
- 13/ Zorganizowanie własnego systemu wywiadu : Zygmunt przyjął zasadę: Każdy konspirator jest wywiadowcą i musi przekazywać dane wyżej.
- 14/ Zygmunt nakłaniał do podjęcia pracy we fabrykach, produkujących części uzbrojenia, do pracy w niemieckich magazynach i wynoszenia broni niemieckiej, do pracy na lotnisku. /mój ojciec też tam pracował, również Nowicki i szereg innych konspiratorów. Szmuglowali stamtąd broń, części radiowe, obskrwowali loty samolotów, nastroje wśród lotników, wykonywali szkice sytuacyjne. Mieczysław Cyganek miał rozpracować możliwość dokonania dywersji na lotnisku.-blisko lotniska miał wuj jego ogrodnictwo . Broń kierowano w stronę Borów Tucholskich. Części radiowe miały być wykorzystane na miejscu. Feliks Czechowski miał zbudować radioodbiornik, a może i prymitywną radiostację. /
- 15/ Zygmunt namawiał do dywersji na szlakach kolejowych. /kontakt z kolejarzem Janem Bodusem i Władysławem Goetze, pracownikiem P

P K P .'

- 21/ Sporządzanie planów i map sytuacyjnych :
Konspiratorzy sporządzali plany rozlokowania jednostek wojskowych, ilości żołnierzy, skąd przychodzą, dokąd są kierowani .
- 22/ Zygmunt dokształcał kadrę kierowniczą " O B " , by znała aktualną sytuację polityczną. Znajomość sytuacji politycznej była obowiązkowa.
- 23/ Zygmunt zorganizował nasłuch radiowy dla siebie, który prowadził konspirator Władysław Stanisławski, wówczas pracownik zakładu wodociągów, obecnie ul. Sienkiewicza, wejście od ul. Mickiewicza . Nasłuch prowadzono w piwnicy, a meldunki z nasłuchu przynosiła Zygmuntovi "Inka " Zalewska od Stanisławskiego.
- 24/ Swoją aktywną działalnością pokrzepiał Zygmunt serca Polaków i gruntował nadzieję, że "jeszcze Polska nie zginęła" i **nie** nie zginie- mimo żelaznego terroru okupanta.

/-/ podpis mjr. H. Hirsza

/-/ i jego parafa

- Fundacja - Archiwum Pomorskie Armii Krajowej - Toruń
- Dotyczy - miejsce pobytu i działalności por. Kozłkowski
 - miejsca zamieszkania Feliksa Balona wst. ZWZ
 w okresie 1940 - 1941 r.
- relacji Jerzego Balona, syna Feliksa, zamiesz-
 kającego ul. Kaliskowa 32/19 36 - 300 grudziądz
 tel. 46 2 77 27.

Na Pomorzu wybuch II wojny światowej w 1939 r.

agresja wroga i działalności organizacji „Selbstschutz” od-
 pierwszych dni spowodowała masową eksterminację lud-
 ności polskiej, lub przesiedlenia do generalnej guberni”

Wielu pomorczyzna znano Niemców z II wojny światowej
 i nie mogło sobie jeszcze uświadomić przebiegłości pod-
 łosi i bezwzględności jakim postępowaby się zbrojki
 i organizacje hitlerowskie. Zamodły nadzieje na szyb-
 kie wyzwolenie kraju. Bardziej aktywni ludzie tworzyli
 grupy oporu.

Dla rodziny F Balona edukacja konspiracyjna za-
 częła się od pierwszych dni okupacji w związku z prze-
 chowaniem oficera W. Polskiego por. Wacława Wyrzyńskiego
 i jego sprytu wojkowego (wydarzenia opisane w życio-
 rysie F Balona na str. 9, znajdujęcej się w ewidencji
 Archiwum Pom. AK w Toruniu.

Rodzinnie F Balona nie była znana osoba prowadzą-
 jąca lub okoliczności które spowodowały rozpoczęcie dwo-
 talności w „Związku Walki Zbrojnej”.

Jednocześnie z przedstawieniem rodzinnym pan. Zygmuntowi Koźlikowskiemu, jako pana Bogusza z zawodu ogrodnika, szukającego pracy, oraz udostępnieniem pokoju stołowego rzekomo na jedną noc. Każdy z członków rodziny rozumiał, że jest to wersja obrony przed przypadkowymi pytaniami władzy lub osób znających. Obowiązkiem przykładem nierozpowiadania tego, co okłada się w domu osobom postronnym, a nawet bardzo bliskim kolegom, którym wolno mi było zapraszać do domu lub ogrodu.

Miałem wówczas 11 lat. Jako najmłodszy z rodzeństwa, nie byłem dopuszczony do bezpośrednich rozmów i kontaktów z p. Zygmuntami Koźlikowskimi, ani nawiązywania rozmów lub uczestniczenia w rozmowach w takim stopniu, jak moje starsze rodzeństwo. Spotkania z panem Z. Koźlikowskim odbywały się w sytuacjach przymusowych, kiedy przechodził przez kuchnię do ubikacji, lub przypadkowych np. na ulicy, jednak w takich sytuacjach obowiązywała wzajemna nieznamość, zakaz oglądania się i inne powrożeń jakie otrzymywał od Ojca.

Wielokrotnie towarzyszyłem starszemu rodzeństwu w dokonywaniu zakupów, oraz załatwianiu spraw w urzędach i innych wyprawach do miasta (w okresie łapanki na roboty) wzniesionych jako zabezpieczenie, gdzie spełniałem rolę dodatkowego obserwatora i wsparcia psychicznego.

Miałem obowiązek w przypadku ewentualnego -

Zatrzymawania, lub nieprzewidzianych wydatków, dotrnieć do domu z informacją o losie, miejscu pobytu rodziców.

W moich samodzielnym wyprawach z powodu słabej znajomości języka niemieckiego, miałem zawsze w Kieszcei Kartpę jak mówię.

W tym czasie się ustatk. Listu brata, miał przesłać nam mapy do końca pracy, lecz został egzaminem przedłożony w "Przebiegu Radiostacji" jako kwalifikowany Radiostata. Kiedy zastąpił sobie zajęcie klientów, wyjechał na większy obiekt pracy do ITamy, tam w gronie inżyniera i architekta dostał silny zawrót głowy, nie mógł być doktor nie dostał rady, również w szpitalu już nie było ratunku.

Dla siostry i dla mnie to był szok.

Brat Jerzy zmarł w szpitalu w ITamie 16.5.1998. jest pochowany w grobie Ojca na cmentarzu Komunalnym przy ul. Cmentarnej w Grudziądzu.

Leokadia Białych

11. Materiały uzupełniające relacje:
Kozłikowski Zygmunt

1. Jaszowski J., "Kozłikowski Zygmunt", [w:]
Zarstnieni Pomoranie, Gdańsk 1984,
s. 125-128, k.2 s. 1-4
2. art. Poreba S., Sędziowie dawnego
Gduśdzka, Gazeta Gduśdzka, z 7.10.1993;
Pamięci pierwszego komendanta, Gduśdz.
Kurier Polski, 26.09.1993, oryg. k. 1 s. 5
3. art. "Wiadomości Wąbrzeskie", z
22.08.1997 - inf. o odst. tablicy
pamiętkowej, ksero oryg. k. 1 s. 6
4. Ojczyk M., biogram Kozłikowskiego
Zygmunta, mpis, 3 wersje k. 12 s. 7-18
5. Ojczyk M., "Kozłikowski Zygmunt", [w:]
Stow. biogr. komsp. pomor. 1939-1945,
pod red. A. Zaleskiej i E. Zawackiej,
Toruń 1997, s. 96-98, kserokop. k. 3 s. 19-21

„Kształcenie Pomorskie”

gdzieś 1984

ZYGMUNT KOZLIKOWSKI.
(1913—1942),
porucznik Wojska Polskiego,
inspektor ZWZ-AK na powiaty
Grudziądz, Chełmno i Wąbrzeźno

Zygmunt Koźlikowski urodził się w Wąbrzeźnie 5 lutego 1913 r. z ojca Michała i matki Leokadii. Miał 6 siostr i 3 braci, pochodził więc z licznej rodziny. Ojciec Zygmunta Michał Koźlikowski miał pod Wąbrzeźnem 5-hektarowe ogrodnictwo, a następnie w 1921 r. sprzedał je i kupił gospodarstwo rolne w Witkowie, w tym samym powiecie.

Zygmunt od 1921 r. uczęszczał do Gimnazjum Humanistycznego w Wąbrzeźnie, w którym zdał egzamin dojrzałości w 1931 r. Następnie wstępuje do Szkoły Podchorążych Piechoty w Ostrowi Mazowieckiej, którą kończy w stopniu podporucznika w 1934 r., i zostaje wyznaczony do pełnienia zawodowej służby wojskowej w 66 Pułku Piechoty w Chełmnie. Z Chełmna, prawdopodobnie w 1937 r., zostaje przeniesiony do Warszawy i dalszą służbę wojskową, już w stopniu porucznika, pełni w Wojskowym Instytucie Kartograficznym. Bierze udział w pracach tego Instytutu na terenach Polesia, Tatr i Zaolzia. Krótko przed wybuchem wojny powraca do Warszawy, a z chwilą jej wybuchu ewakuuje się wraz z Instytutem na wschód, docierając do Lwowa.

Po zakończeniu działań wojennych powraca do Warszawy i włącza się do prac konspiracyjnych. Z tego okresu życia Zygmunta Koźlikowskiego, tj. przełomu 1939/1940 r. w Warszawie, jest najmniej informacji. Należy jednak zakładać, że zetknął się w Warszawie ze znajomymi oficerami, którzy organizowali Służbę Zwycięstwu Polski (SZP), a potem Związek Walki Zbrojnej (ZWZ) i, jako znający teren Pomorza z uwagi na swoje pochodzenie i służbę wojskową w 66 Pułku Piechoty w Chełmnie, został przeznaczony do pracy konspiracyjnej na tym terenie.

Długoletni szef sztabu okręgu ZWZ-AK na Pomorzu, major, a później podpułkownik, Józef Chyliński, ps. „Kamień”, „Rekin”, określa swój przyjazd na Pomorze z Warszawy na marzec—kwiecień 1940 r.; należy więc przyjąć, że dopiero po tym okresie powstała koncepcja podziału organizacyjnego terenu i obsady personalnej poszczególnych stanowisk. Zygmunt Koźlikowski, przewidziany na stanowisko inspektora ZWZ Inspektoratu Grudziądz, obejmującego trzy powiaty: samo miasto Grudziądz oraz powiaty grudziądzki, chełmiński i wąbrzeski, mógł więc zjawić się na swym posterunku w lecie 1940 r. Brak jednak dokładnych danych o tym.

W tym czasie na terenie Grudziądza działała organizacja konspiracyjna „Orzeł Biały”, grupująca podoficerów przedwojennych polskich pułków stacjonujących w Grudziądzu. Istniały też inne lokalne organizacje, jak „Rota”, właśnie likwidowana przez gestapo, „Wolność” czy „Polska Żyje”.

Zygmunt Koźlikowski, występujący pod ps. „Gniazdowski” lub „Lewandowski”, zajął się scalaniem tych organizacji, nadawaniem im jednolitej struktury i podporządkowywaniem ich ZWZ. W nomenklaturze ZWZ występował jako „Ogrodnik”. Znany jest też na terenie Grudziądza jako „Zygmunt”. Praca jego dała wyniki. W krótkim czasie zostały obsadzone stanowiska komendantów powiatowych przez chorążych bądź starszych podoficerów, zorganizowano sieć łączności konspiracyjnej i zaczęły napływać regularnie meldunki o sytuacji w terenie, rozlokowaniu jednostek hitlerowskiego Wehrmachtu, poczynaniach administracji i policji itp.

Zygmunt Koźlikowski mieszkał zasadniczo w Toruniu u Kazimierza i Edwarda Kłosińskich, którzy przy ul. Koniuchy mieli

ogrodnictwo. Jednakże miał również kwaterę u rodziny swojej łączniczki Klary Jeziorskiej z domu Bartel przy ul. Mostowej 24 w Toruniu. Lokal ten zajmowała z rodziną siostra Klary Jeziorskiej Stanisława Kurek.

W Grudziądzu Zygmunt Koźlikowski mieszkał u Kingi Zalewskiej, ps. „Inka”, a w Chełmnie — u rodziny Lewandowskich, przy ul. Ogrodowej, na Rybakach. W Chełmnie miał też narzeczoną, z którą utrzymywał żywy kontakt jeszcze od okresu przedwojennego. Korzystał ponadto z szeregu innych kwater konspiracyjnych. Utrzymywał liczne kontakty z byłymi wojskowymi i pracownikami cywilnymi WP.

Brak danych o jego kontaktach z kierownictwem ZWZ na Pomorzu. Jedyne z faktu, że major, a później podpułkownik, Józef Chyliński, długoletni szef sztabu okręgu ZWZ-AK na Pomorzu, umieszcza go w swoich spisach jako szefa Inspektoratu Grudziądz i podaje jego właściwe nazwisko i pseudonim konspiracyjny „Ogrodnik”, można wnioskować, że Koźlikowski utrzymywał kontakty organizacyjne właśnie z Chylińskim bądź z wyznaczoną przez niego osobą na terenie Torunia. Rok 1940 i początek 1941 r. był jednak okresem, gdy pomorskie kierownictwo ZWZ-AK przebywało zasadniczo w Warszawie i na terenie Pomorza zjawiało się dorywczo.

Ostatni raz Zygmunt Koźlikowski był w Chełmnie w dniach 28—29 stycznia 1941 r., spotkał się tam z narzeczoną i oczekiwał na jakiegoś łącznika w domu Lewandowskich przy ul. Ogrodowej 4, na Rybakach. Następnie wyjechał do Torunia, gdzie w dniu 5 lutego 1941 r. został aresztowany w mieszkaniu Stanisławy Kurek przy ul. Mostowej 24 przez funkcjonariuszy gestapo. Wraz z nim aresztowano łączniczkę Klarę Jeziorską i właścicielkę mieszkania, a siostrę Klary, Stanisławę Kurek.

Koźlikowskiego osadzono w więzieniu toruńskim, tzw. okrągłaku, a przesłuchiowano w lokalu gestapo w Toruniu przy ul. Bydgoskie Przedmieście. Usiłował popełnić samobójstwo rzucając się z okna II piętra na bruk. Jednakże odniósł tylko ciężkie obrażenia, lecz przeżył. Był okrutnie maltretowany. Istnieje wersja, że w którymś z jego lokali konspiracyjnych gestapo odnalazło listę członków organizacji Inspektoratu Grudziądz. W każdym razie, poczynając od marca 1941 r., około 200 osób

z terenu Grudziądz, Chełmna i Wąbrzeźna zostało aresztowanych. Byli to wszystko ludzie należący do organizacji scalonych przez Zygmunta Koźlikowskiego w ZWZ. Śledztwo prowadziło gestapo w Grudziądzu, na którego polecenie, poczynając od lipca 1941 r., poszczególni członkowie konspiracji zostali osadzeni w obozach koncentracyjnych Stutthof i Mauthausen. Aresztowano również rodzeństwo Zygmunta Koźlikowskiego, aczkolwiek nie wszyscy spośród jego braci i siostr byli członkami konspiracji.

Jak wynika z danych Arolsen, Zygmunt Koźlikowski został osadzony w Mauthausen 5 grudnia 1941 r. i tam 14 stycznia 1942 r. „zastrzelony w czasie ucieczki”, czyli zwyczajnie zamordowany. Zamordowana została jego łączniczka Klara Jeziorska na terenie obozu Ravensbrück. Również wielu członków konspiracji zginęło na terenie obozów koncentracyjnych.

Tadeusz Jaszowski

Bibliografia

LITERATURA

- Ciechanowski K., *Ruch oporu na Pomorzu Gdańskim 1939—1945*, Warszawa 1972.
Jaszowski T., *Walka Gestapo z ruchem oporu nad Wisłą i Brdą*, maszynopis.
Wesołowska-Szarzyńska M., *Droga do wolności*, „Rocznik Toruński”, R. 4, 1970.

7.10.1993 r.

gazeta
Grudziądzka

5

5

Ludzie dawnego Grudziądza

Zygmunt Koźlikowski (1913 - 1942)

Przed tygodniem w Grudziądzu, na ścianie budynku przy ul. Marszałka F. Focha 18, została odstonięta tablica pamiątkowa poświęcona pamięci por. Zygmunta Koźlikowskiego, komendanta Inspektoratu Rejonowego Związku Walki Zbrojnej (ZWZ) w Grudziądzu. W okresie dwudziestoletnia międzywojennego i pierwszych latach niemieckiej okupacji w budynku tym mieszkał Aleksander Hevelko, emerytowany nauczyciel, działacz konspiracyjny związany z grudziądzką konspiracją "Orzeł Biały", a później ZWZ. Mieszkanie swoje udostępnił na spotkanie pomorskim konspirantom.

Zygmunt Koźlikowski urodził się 2 lutego 1913 r. w Wąbrzeźnie, w rodzinie ogrodnika. Jego ojciec Michał był właścicielem ogrodnictwa w okolicach miasta. W 1921 r. sprzedał je i kupił gospodarstwo rolne w Wilkowie koło Chełmży. Tam Zygmunt ukończył szkołę powszechną, a następnie uczęszczał do Państwowego Gimnazjum Humanistycznego w Wąbrzeźnie. W 1931 r. zdał maturę. W dniu 15 października tegoż roku został powołany do wojska i skierowany do 4 kompanii 63 Pułku Piechoty w Toruniu. W okresie 15 listopada 1931 r. do 12 sierpnia 1932 r. odbył kurs unitarny w Szkole Podchorążych Piechoty, uzyskując tytuł podchorążego. Ponieważ postanowił zawodowo związać się z wojskiem, został skierowany do Szkoły Podchorążych Piechoty w Ostrowi Mazowieckiej. Ukończył ją 15 lipca 1934 r. z bardzo dobrym wynikiem i nominacją na stopień podporucznika. Jako młody oficer otrzymał przydział do 66 Pułku Piechoty w Chełmnie. Pułk ten wchodził w skład 16 Pomorskiej Dywizji Piechoty w Grudziądzu. Prawie nic nie wiemy o tym okresie jego życia i działalności. Być może w Chełmnie otrzymał awans na porucznika. Przy końcu 1938 r. lub w początkach 1939 r. został przeniesiony do Wojskowego Instytutu Geograficznego w Warszawie i włączony do jednostki zajmującej się pomiarami topograficznymi. Uczestniczył w pomiarach topograficznych w Tatrach, na Polesiu i Zaolziu. W pierwszych dniach września 1939 r. został ewakuowany wraz z Wojskowym Instytutem Geograficznym na wschodnie tereny Polski. Jak wiadomo, większość oficerów tego Instytutu dostała się do sowieckiej niewoli. Zginął m.in. w Katyniu. Jemu udało się uniknąć niewoli i powrócić do Warszawy.

W Warszawie włączył się w nurt działalności konspiracyjnej Służby Zwycięstwu Polski (SZP), a później ZWZ. Udało się ustalić, że na przełomie lat 1939 - 1940 należał do grupy oficerów, organizującej pomorski okręg wspomnianych poprzednio organizacji konspiracyjnych. Przez ponad pół roku dojeżdżał z Warszawy na Pomorze. W tym to okresie zaczął używać przybranych nazwisk: Gwiazdowski i Lewandowski, oraz pseudonimów: "Ogrodnik" i "Zygmunt". Odnowił kontakty ze swoją rodziną oraz krewnymi, a także z gronem znajomych z okresu nauki gimnazjalnej oraz służby wojskowej w Toruniu i Chełmnie. Zorganizował szereg punktów konspiracyjnych m.in. na terenie Torunia, Grudziądza i Chełmna. W naszym mieście często przebywał m.in. u Aleksandra Hevelko przy ul. Marszałka F. Focha 18 i u Kingi Zalewskiej - "Inki" przy ul. Toruńskiej 5. Wstąpił do grudziądzkiej grupy konspiracyjnej "Orzeł Biały", której członkowie za jego radą przeszli do SZP, a następnie do ZWZ. Od wiosny 1940 r. zamieszkał na stałe na Pomorzu, często zmieniając miejsca pobytu. Po otrzymaniu nominacji na stanowisko komendanta Inspektoratu Rejonowego ZWZ w Grudziądzu zajmował się głównie akcją scaleniową organizacji konspiracyjnych na swoim terenie, organizacją komend powiatowych i komórek wywiadowczych, jak również tworzeniem kanałów łączności konspiracyjnej.

Na początku 1941 r. został aresztowany przez gestapo w Toruniu i więziony był w miejscowym więzieniu zwanym "okrągłakiem". Torturowany przez gestapo próbował ucieczki wyskakując z II piętra na ulicę. W grudniu tegoż roku został wywieziony do obozu koncentracyjnego w Mauthausen. Tam został zamordowany zastrzykiem fenolu 14 stycznia 1942 r.

Stanisław Poręba

Pamięci pierwsz...

Przed

Podczas okupacji hitlerowskiej w Grudziądzu działał Związek Walki Zbrojnej, na którego gruncie powstała miejscowa komórka Krajowej.

ZWZ powstał na przełomie 1939/40, na bazie organizacji "Orzeł Biały", którą utworzyli byli oficerzy zawodowych pułków stacjonujących w Grudziądzu. Organizatorem inspektoratu i obwodów ZWZ w Grudziądzu byli por. Zygmunt Koźlikowski i Wąbrzeźnianin por. Zygmunt Koźlikowski, pseudonim "Ogrodnik" (jego rodzice byli... ogrodnikami). Koźlikowski utworzył strukturę ZWZ w powiatach i garnizonach. W Grudziądzu, wprowadził w grudniu 1939 r. inspektoracie pion cywilny, na którego postawił powszechnie go emerytowanego profesora...

WIDEOFILMOWANIE, 42-54-58.

WIDEOFILMOWANIE, fotografowanie, 42-41-95.

PIECZĄTKI w godzinę. Akcydensy. Inowrocław, 70-884, Dworcowa 31.

TRANSPORT 43-27-25.

WIDEOFILMOWANIE 61-71-24.

KOMPUTEROPISANIE. Inowrocław, Poznańska 5.

INSTALACJE elektryczne pomiary, 41-84-61.

WIDEOFILMOWANIE 422-444.

SZYCIE kolder. Inowrocław, Górnicza, tel. 74-757.

CYKLINOWANIE, usługi parkieciarskie, 22-28-05.

WODOMIERZE na raty. Inowrocław, tel. 720-45.

MALOWANIE, tapetowanie, konserwacja stolarki, 41-48-06.

PRZEPROWADZKI. Tel. 72-33-95.

26 IX 1945

WODOMIERZE
1945
IĘTY ZAWACKIE

SF
m
gr

F

BA
kw
wy
Te
PC
nia
ski

SP
Os
gor
28

BURMISTRZ MIASTA WĄBRZEŻNO
oraz
KOMITET HONOROWY UROCZYŚCOCI
zapraszają
mieszkańców miasta
do udziału w odsłonięciu tablicy pamiątkowej dla
kpt. JADWIGI ŁOJEWSKIEJ - STEMPNIEWICZOWEJ,
por. ZYGMUNTA KOZLIKOWSKIEGO
oraz INNYCH ŻOŁNIERZY AK

września br. odbędzie się w naszym mieście (o godz. 12.00 na skwerze przy ul. Górnej) uroczystość, zorganizowana z okazji udowodnienia tablicy pamiątkowej ku czci byłych żołnierzy Armii Krajowej, pochodzących z okolic Wąbrzeźna.

W programie uroczystości:

1. Hymn - wciągnięcie flagi państwowej na maszty
 2. Otwarcie uroczystości
 3. Program słowno - muzyczny o życiu, działalności i walce S. Łojewskiej, kpt. J. Łojewskiej - Stempniewiczowej, por. Z. Kozlikowskiego oraz innych żołnierzy AK w rejonie Wąbrzeźna
 4. Przemówienia gości
 5. Odsłonięcie tablicy pamiątkowej
 6. Poświęcenie tablicy
 7. Apelu poległych oraz salwa honorowa
 8. Złożenie wienków i kwiatów pod tablicą
- W związku z tym ważnym dla naszej społeczności wydarzeniem, pragniemy Państwu przybliżyć sylwetki por. Zygmunta Kozlikowskiego i kpt. Jadwigi Łojewskiej - Stempniewiczowej - żołnierzy Armii Krajowej.

**ZYGMUNT
KOZLIKOWSKI**

Urodził się 5 lutego 1913r. w Wąbrzeźnie jako syn ogrodnika Miłosa i Leokadii z domu Buchciornej. W 1933r. ukończył Szkołę Podchorążych Piechoty w Ostrowi Mazowieckiej w stopniu podporucznika. Erwsze lata zawodowej służby wojennej odbył w 66 Pułku Piechoty w Chełmie. W latach 1937 - 39 odbył studia w Wojskowym Instytucie Geograficznym.

Brał udział w kampanii wrześniowej, po zakończeniu w Warszawie skonstatował się z komendantem Instytutu Geograficznego kapitanem Germanem Kozłowskim oraz Józefem Chylińskim, szefem Sztabu KO Pomorze, przez którego, prawdopodobnie, mianowany został wówczas na komendanta Inspektoratu Grudziądz.

W listopadzie 1939r. powrócił do doświadczonego w Wilkowie k. Chełmy i podjął działalność konspiracyjną, organizując podziemne wojsko w obwodzie Grudziądz, Chełmno i Wąbrzeźno. Nawiązał kontakty z założycielem konspiracyjnej organizacji "Orzeł Biały" Aleksandrem Hewelką. Kozlikowski w strukturach organizacyjnych podległego mu Inspektoratu wprowadził podział na pionierski i cywilny. Żołnierzami pionierskiego byli podoficerowie i oficerowie Wojska Polskiego, których zadaniem był wywiad, sporządzanie planów i map sytuacyjnych, stacjonowanie niemieckich jednostek wojskowych, gromadzenie broni i materiałów wybuchowych. Komendantem Obwodu Wąbrzeźno k. "Wawóz" mianował chorążego Zapałowskiego ps "Pionier". Pełnomocnikiem pionu cywilnego

w Wąbrzeźnie był mecenas Stanisław Nitka. Na jego polecenie służbę sanitarną zorganizowała Salomea Sujkowska.

Kozlikowski utworzył w Grudziądzu kancelarię konspiracyjną z działem legalizacji. Kierownikiem tej kancelarii była Kinga Zalewska ps "Inka", pracująca w tym czasie w niemieckiej firmie zbrojeniowej "Herzfeld u. Victorius". Jako sekretarka dyrektora tej firmy zdobyła dla potrzeb konspiracji blankiety kart ufopowych, zaświadczeń o pracy itp. dokumentów. Blankiety niemieckich dowodów osobistych dostarczał Kozlikowskiemu jego brat Roman. Zorganizował wśród członków ZWZ, pracujących w kluczowych gałęziach przemysłu na terenie Inspektoratu Grudziądz prowadzenie wywiadu gospodarczego, sabotażu, gromadzenie broni. Kozlikowski średnio raz w miesiącu wzywał na odprawy kmtd. Obwodów, Rejonów, Placówek oraz pełnomocników pionu cywilnego.

Na przełomie lat 1940/41 gestapo trafiło na ślad działalności konspiracyjnej ZWZ Insp. Grudziądz. Kozlikowski, wiedząc o tym, pozostał na posterunku. Dnia 5 lutego 1941r. w mieszkaniu łączniczki Kurkowej w Toruniu został aresztowany razem z przebywającymi tam osobami. W tym czasie i w ciągu kilku następujących miesięcy gestapo aresztowało ok. 150 członków ZWZ i "Orła Białego" w Grudziądzu, Chełmie i Wąbrzeźnie. Większość aresztowanych po śledztwie była wysyłana do obozu Stutthof, Mauthausen i Ravensbrück.

Kozlikowski został osadzony najpierw w toruńskim więzieniu, a przesłuchiwany i torturowany w siedzibie gestapo w Toruniu przy ul. Bydgoskiej, gdzie podjął nieudaną próbę samobójstwa. Następnie został umieszczony w więzieniu w Bydgoszczy, z którego 5 grudnia 1941r. przewieziono go do Mauthausen (nr obozowy 2217). W tym obozie 14.01.1942r. został zamordowany zastrzykiem fenolu.

Wiadomości w Tygodniku, 22.08.1997

I - kopia

- 1/6 -

III Kopia
Bogus

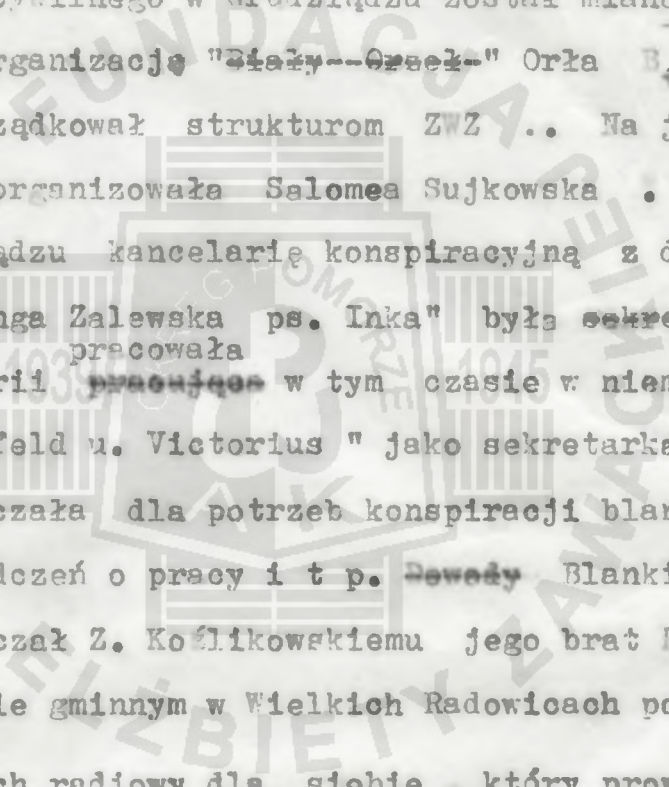
7

Koślikowski Zygmunt ps "Ogrodnik", "Zygmunt", "Witek", "Bogusz" przybr. nazw. "Zygmunt Gniazdowski", "Józef Lewandowski", "Zygmunt Jasiński" /1913-1942/ por. WP pierwszy kmdt Insp. Grudziądz. Urodzony 5 II 1913r. w Wąbrzeźnie; syn ogrodnika Michała i Leokadii z d. Buchcińskiej. W 1933r. ukończył Gimnazjum Humanistyczne w Wąbrzeźnie, w 1935r. ukończył Szkołę Podchorążych Piechoty w Ostrowi Mazowieckiej w stopniu podporucznika.

Pierwsze lata służby wojskowej odbył w 66 Pułku Piechoty w Chełmnie. Od jesieni 1937-1939r. odbył studia w Wojskowym Instytucie Geograficznym /oficerska Szkoła Topografów/. W czasie kampanii wrześniowej ze swoim oddziałem dotarł do Lwowa. Po krótkim tam pobycie zatrzymał się w Warszawie, gdzie skontaktował się z kmdtem Instytutu Geograficznego kpt. Germanem Marcinkowskim przybr. nazw. "Krajewski" oraz Józefem Chylińskim ps. "Wicher" /szefem Sztabu KO Pomorze/ przez którego w tym czasie był mianowany na kmdt Insp. Grudziądz. W listopadzie 1939 r. powrócił do domu rodzinnego w Witkowie k. Chełmży i rozpoczął pracę konspiracyjną, którą ułatwiła mu znajomość kadry oficerów i podoficerów oraz talent organizacyjny. Nawiązał kontakt z założycielem konspiracyjnej organizacji "Orka Białego" Aleksandrem Hewelką oraz adwokatem Władysławem Ciarnowskim. W okresie od grudnia 1939r. do czerwca 1940r. Zygmunt Koślikowski zorganizował spotkanie dowódców i członków ZWZ z udziałem szefa Sztabu kpt. J. Chylińskiego, szefa wywiadu por Grussa KO Pomorze oraz przedstawicieli Insp. Brodnica. Na zebraniu tym ustalono zasady prowadzenia pracy konspiracyjnej oraz współpracę z KO i sąsiednimi Inspektoratami. Z. Koślikowski w strukturach organizacyjnych podległego mu insp. miał podział na pion wojskowy i cywilny. Członkami pionu wojskowego byli głównie

podoficerowie i oficerowie WP których zadaniem było obrona obiektów , polskiej ludności , wywiad , sabotaż oraz gromadzenie broni i materiałów wybuchowych. Koślikowski mianował Kmdtem Obwodu w Grudziądzu chor. Władysław Meggera , Kmdtem Obwodu Chęszno chor. Władysław Pawłowski ps. "Aleksander" Kmdtem Obwodu Wąbrzeźno chor. Antoniego Zapalowskiego ps. "Pomocny".

Członkami pionu cywilnego byli cywile , których zadaniem była łączność , wywiad , służba sanitarna i pomoc potrzebującym Polakom. Kierownikiem pionu cywilnego w Grudziądzu został mianowany Aleksander Hewelke , którego organizację "Siły--Orzeł--" Orła Białego" Z. Koślikowski podporządkował strukturom ZWZ .. Na jego polecenie służbę sanitarną zorganizowała Salomea Sujkowska . Z. Koślikowski utworzył w Grudziądzu kancelarię konspiracyjną z działem legislacyjnym . Kinga Zalewska ps. "Inka" była sekretarką-- kierowniczką tej kancelarii pracującą w tym czasie w niemieckiej firmie zbrojeniowej "Herzfeld u. Victorius " jako sekretarka dyrektora tej firmy zabezpieczała dla potrzeb konspiracji blankiety kart urlopowych , zaświadczeń o pracy i t p. Dowody Blankiety dowodów osobistych dostarczał Z. Koślikowskiemu jego brat Roman Koślikowski pracujący w urzędzie gminnym w Wielkich Radowicach powiat Wąbrzeźno. Zorganizował nasłuch radiowy dla siebie , który prowadził mu konspirator Władysław Stanisławski . Członkowie ZWZ pracujący w kluczowych gałęziach przemysłu znajdującego się na terenie insp. Grudziądz prowadzili wywiad gospodarzy , sabotaż , gromadzili broń. Między innymi należeli do nich pracownicy Domu Towarowego Korzeniowskiego J. Piechocki, F. Balicki, J. Bruski , gdzie na strychu tego budynku zgromadzili 40 sztuk karabinów. W Megger też zgromadził na działce i w domu kilkadziesiąt sztuk broni palnej . Pracownicy Lotniska Maksymilian Nowicki , Mieczysław Cyranek i Robert Burczyk wymontowywali sprzęt bojowy i broń z samolotów magazynując ją na potrzeby ZWZ .

Poprzez łączników i kurierów Z. Koźlikowski miał stały kontakt z Komendą Okręgu przez łączniczkę Bolesławę Piechocką ps. "Bola" Henryka Krasowskiego ps. "Szymek" z Warszawą przez ~~kurierkę~~ Kurierkę Klare Jeziorską ps. "Jadwiga" z Poznaniem przez łącznika Zbigniewa Rudkę, ze Świeciem, Nowym n. Wisłą i Chojnicami przez łączniczkę Walerię piekarską. Pełniąc obowiązki kmdta Insp. Grudziądz przebywał na kwaterach w Grudziądzu w domu Piechockich /przy ul. Mokiewicza 12/ u Stanisławy Krasowskiej, u Kingi Zalewskiej /przy ul. Toruńskiej 5/ w domu u rodziny Kuklińskich ~~na~~ / przy ul. Czerwonołwornej 14/ w domu u rodziny Balonów /przy ul. Rapackiego/. Bywał też w Toruniu przy ul. Koniuchy u Kazimierza i Edwarda Kłosińskich, u łączniczki Stanisławy Kurek ps. "Klara" /przy ul. Mostowej 24/ w Chełmnie w domu narzeczonej Haliny Lewandowskiej /przy ul. Buczka 2/

Na przełomie lat 1940/41 gestapo trafiło na ślad działalności konspiracyjnej ZWZ Insp. Grudziądz Z. Koźlikowski wiedząc o tym pozostał na posterunku do końca, gdyż obawiał się represji na członkach jego rodziny. Dnia 5 II 1941r. w mieszkaniu s. Kurek w Toruniu przy ul. Mostowej 24 został aresztowany razem z przebywającymi tam osobami. W tym okresie i w ciągu następnych kilku miesięcy gestapo aresztowało około 150-ciu członków ZWZ w Grudziądzu, Chełmnie i Wąbrzeźnie oraz na terenie powiatów w/w miast. Większość aresztowanych w tym Z. Koźlikowski po śledztwie była wysłana do obozu Stutthof, Mauthusen i Ravensbruck. Z. Koźlikowski był osadzony najpierw w toruńskim więzieniu /określak/ a przesłuchiwany i torturowany w siedzibie gestapo w Toruniu przy ul. Bydgoskiej, gdzie podjął nieudaną próbę samobójstwa. Następnie był umieszczony w więzieniu w Bydgoszczy, z którego 5 XII 1941r został przewieziony do Mauthausen /nr obozowy 2217/. W obozie tym 14 I 1942r. został zamordowany *zastrykiem femoralnym i sercem*. W piśmie wysłanym do rodziny przez kmdta obozu podano, że został zastrzelony w czasie próby ucieczki.

- 4 -

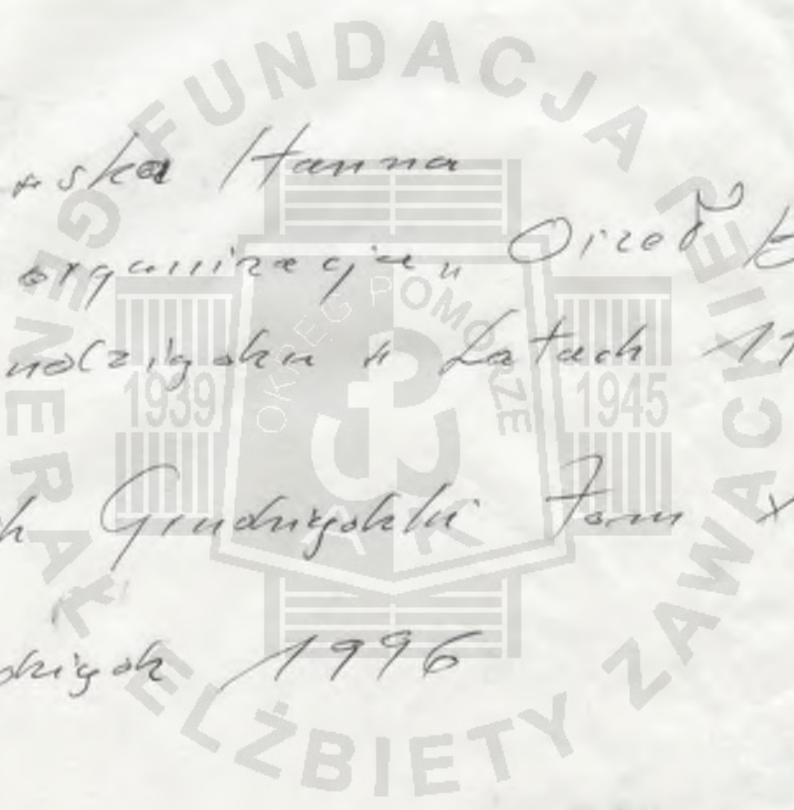
Edward

A P AK, T.; L. i P. Balon, Z. Koslikowski, St. Krasowski,
L. Kuklińska, H. Lewandowska, S. Sujkowska, J. Szablewski,
K. Zalewska. Jasnowski T. ; Dziś Pomy AK.....

~~Jasnowski - Sadousu~~ Jasnowski, Walka polzienia,
St. Kasp. Pani.....

Michał Oiczek

Dobrowska Hanna
Tajna organizacja "Orzeł Biały"
ii Grudziądzku w latach 1939-1941
Roznik Grudziądzka Jan XII s. 243-248
Grudziądz 1996

3 1/3 stron
masz

- 7 - I egz.

11

Koźlikowski Zygmunt ps. "Ogrodnik", "Witek", "Bogusz", "Zygmunt" przybr. nazw. "Zygmunt Gniazdowski", "Józef Lewandowski", "Zygmunt Jasiński" /1913-1942/ kmdt Insp. ZWZ Grudziądz.

Urodzony 5 II 1913r. w Wąbrzeźnie; syn ogrodnika Michała i Leokadii z d. Buchcińskiej. W 1933r. ukończył Szkołę Podchorążych Piechoty w Ostrowi Mazowieckiej w stopniu podporucznika. Pierwsze lata zawodowej służby wojskowej odbył w 66 Pułku Piechoty w Chełmnie. Od jesieni 1937-1939r. odbył studia w Wojskowym Instytucie Geograficznym /Oficerska Szkoła Topografów/. W czasie kampanii wrześniowej w ramach Instytutu był ewakuowany w okolice Lwowa. Po jej zakończeniu w Warszawie skontaktował się z ^{komandantem} kmdtem Instytutu Geograficznego kpt. Germanem Marcinkowskim, przybr.

nazw. "Krajewski" oraz Józefem Chylińskim ps. "Wicher", szefem Sztabu KO Pomorze, przez którego prawdopodobnie wtedy mianowany był na kmdt Insp. Grudziądz. W listopadzie 1939r. powrócił do domu rodzinnego w Witkowie k. Chełmży i rozpoczął pracę konspiracyjną. Organizowanie podziemnego wojska w obwodach: Garnizonu Grudziądz, Grudziądz-powiat, Chełmno i Wąbrzeźno ułatwiła mu znajomość tamtejszej kadry oficerów i podoficerów. Nawiązał kontakt z założycielem konspiracyjnej organizacji "Orzeł Biały" Aleksandrem Hewelką i adwokatem Władysławem Ciarkowskim. Koźlikowski w strukturach organizacyjnych podległego mu inspektoratu wprowadził podział na pion wojskowy i cywilny. Żołnierzami pionu wojskowego byli przeważnie podoficerowie WP. Ich zadaniem było wywiad, gromadzenie materiałów wywiadowczych i kontrwywiadowczych, sporządzanie planów i map sytuacyjnych stacjonowania niemieckich jednostek wojskowych, składowanie broni i materiałów wybuchowych. Komendantem Garnizonu Grudziądz i Obwodu Grudziądz mianował chor. Władysław Meggera ps. ^{Zuch}....., kmdtem Obwodu Chełmno chor. Władysław Pawłowski ps. ^{Bagnet}....., kmdtem Obwodu Wąbrzeźno chor. Antoniego Zapałowski ps. ^{Płomień}....., Pełnomocnikiem pionu cywilnego w Grudziądzu był mianowany Aleksander Hewelka, którego organizację "Orzeł Biały" Koźlikowski podporzątkował

strukturom ZWZ. Współpracował on w tym pionie z Aleksandrem ~~Na~~ Neumannem, Józefem Gebauerem i Janem Wilandem. W Wąbrzeźnie Koźlikowski pełnomocnikiem tego pionu mianował mecenasa Stanisława Nitkę. Na jego polecenie służbę sanitarną zorganizowali lekarka Salomea Sujkowska i st. sierż. rezerwy Wacław Zieliński z zawodu Kelcher. W marcu 1940r. Koźlikowski nawiązał kontakt z agentem grudziądzkiej ekspozytury II Oddziału - Oddziału/przedwojennego/ Wywiadu Wojskowego Leonem Jankowskim, który w tym czasie był pracownikiem grudziądzkiej elektrowni. Jankowski przekazał Koźlikowskiemu plany elektrowni i podał mu rozmieszczenie niemieckiej obstawy ~~wojskowej~~ tego o obiekcie. Koźlikowski utworzył w Grudziądzu kancelarię konspiracyjną z działem legalizacji. Kierownikiem tej kancelarii była Sokolica, przedwojenna redaktorka Kinga Zalewska ps. "Inka" pracująca w tym czasie w niemieckiej firmie zbrojeniowej "Herzfeld u. Victorius". Jako sekretarka dyrektora tej firmy zdobywała dla potrzeb konspiracji blankiety kart ~~urlopowych~~ urlopowych, zaświadczeń o pracy i t p dokumentów. Blankiety niemieckich dowodów osobistych dostarczał Koźlikowskiemu jego brat Roman Koźlikowski, pracujący w urzędzie gminy w Wielkich Radowicach, pow. Wąbrzeźno. Nasłuch radiowy prowadził Koźlikowskiemu Władysław Stanisławski. Koźlikowski zorganizował wśród członków ZWZ pracujących w kluczowych gałęziach przemysłu na terenie Inspektoratu Grudziądz prowadzenie wywiadu gospodarczego, sabotażu, gromadzenie broni. Należeli między innymi do nich pracownicy Domu Towarowego Korzeniowskiego J. Piechocki, F. Balicki, J. Burski, którzy na strychu tego budynku zgromadzili 40 sztuk karabinów. Kmdt Garnizonu Grudziądz Megger zgromadził na swojej działce i w domu kilkadziesiąt sztuk broni palnej. Pracownicy lotniska M. Nowicki, M. Cyganek i R. Burczyk wymontowali z uszkodzonych samolotów kilka szt karabinów dla potrzeb ZWZ. Koźlikowski nawiązał kontakt z działającą w Borach Tucholskich TOW "Gryf Kaszubski" (późn. "Gryf Pomorski") poprzez łącznika Rudolfa Witka - Czarnowskiego skąd otrzymywał konspiracyjną prasę.

~~W-lipcu~~ Od maja do grudnia 1940r Koźlikowski wzywał na odprawy kmdt Odwodów oraz pełnomocników pionu cywilnego . W lipcu 1940r była zorganizowana przez niego w mieszkaniu J. Piechockiego przy ul. Mickiewicza 12 jedna z takich odpraw z udziałem przedstawicieli KO Pomorze oraz Insp. Brodnica . Poprzez łączniczki i kurierki Klarę Jeziorską ps. "Jadwiga" i Bolesławę Piechocką ps. "Bola" Koźlikowski miał stały kontakt z Józefem Ratajczakiem-kmdtem ^{Poufne} ~~KD~~ J. Chylińskim -szefem Sztabu KO i ich kurierem Stefanem Kłosińskim mieszkającym w Warszawie, z Poznaniem przez Zbigniewa Rudkę, ze Świeciem, Nowym n/Wisłą i Chojnicami przez łączniczkę Walenę Piekarską . Koźlikowski przebywał na kwaterach w Grudziądzu w domu Piechockich/przy ul. Mickiewicza 12/ u Stanisławy Krasowskiej w domu przy ul. Sobieskiego /obecnie Armii Krajowej/ u Kingi Zalewskiej /przy ul. Toruńskiej 5 / w domu rodziny Balonów /przy ul. Rapackiego/. Bywał też w Toruniu przy ul. Koniuchy u swoich kuzynów Kazimierza i Edwarda Kłosińskich, u łączniczki Stanisławy Kurek ps. "Klara" /przy ul. Mostowej 24 , w Chełmnie w domu narzeczonej Haliny Lewandowskiej. Na przełomie lat 1940/41 gestapo trafiło na ślad działalności konspiracyjnej ZWZ Insp. Grudziądz. Koźlikowski wiedząc o tym pozostał na posterunku, gdyż obawiał się represji na członkach jego rodziny. Dnia 5 II 1941r. w mieszkaniu łączniczki Kurkowej w Toruniu został aresztowany razem z przebywającymi tam osobami. (W tym czasie i w ciągu następnych kilku miesięcy gestapo aresztowało około 150-ciu członków ZWZ i "Orła Białego" w Grudziądzu, Chełmnie i Wąbrzeźnie oraz na terenie powiatów w/w miast. Większość aresztowanych , po śledztwie była wysłana do obozu Stutthof, Mauthausen i Ravensbrück). Koźlikowski był osadzony najpierw w toruńskim więzieniu /"okrągłak"/ , a przesłuchiwany i torturowany w siedzibie gestapo w Toruniu przy ul. Bydgoskiej, gdzie podjął nieudaną próbę samobójstwa . Następnie był umieszczony w więzieniu w Bydgoszczy , z którego 5 XII 1941r. został przewieziony do Mauthausen /nr obozowy 2217/ . W tym obozie 14 I 1942r. został zamordowany zastrzykiem fenolu. W piśmie wysłanym do rodziny przez kmdta obozu podano , że został zastrzelony w czasie próby ucieczki .

AP AK, T.; Balonowie F. i L. , Jeziorska K. , Kłosińska K., Koźlikowski Z. , Krasowska S., Kuklińska L., Lewandowska H., Sujkowska S., Szablewski J. , Zalewska K. ; AK na Pomorzu.; Dąbrowska H. Tajna Organizacja "Orzeł Biały" w Grudziądzu, Roczn. Grudziądzki t.XII, 1966 s.243-248 ; Sierski- Górski G., Ustrój Polskiego Państwa Podziemnego 1939-1944, Studia Historyczno-Prawne K-U-L Lublin 1945 s. 307; Jaszcowski T., Koźlikowski Zygmunt /w:/ Zasłużeni Pomorzanie.... s.125-128.; Tenże Okr.Pom. AK. Podokręg...; Sł.Konsp. Pom... cz.1 ; Walka podziemia...

Michał Ojczyk

wersja po korekcie

Jan' Profesor

15

Kozlikowski Zygmunt ps. "Ogrodnik", "Witek", "Boguss", "Zygmunt" przybr. nazw. "Zygmunt Gniaszowski", "Józef Lewandowski", "Zygmunt Jasiński" /1913-1942/ kmdt insp. ZWZ Grudziądz.

Urodzony 5 II 1913r. w Wąbrzeźnie: syn ogrodnika Michała i Leokadii s d. Buchcińskiej. W 1933r. ukończył Szkołę Podchorążych Piechoty w Ostrowi Mazowieckiej w stopniu podporucznika. Pierwsze lata zawodowej służby wojskowej odbył w 66 Pułku Piechoty w Chełmnie. Od jesieni 1937-1939r. odbył studia w Wojskowym Instytucie Geograficznym /Oficerska Szkoła Topografów/. W czasie kampanii wrześniowej w ramach Instytutu był ewakuowany w okolice Lwowa. Po jej zakończeniu w Warszawie skontaktował się z kmdtem Instytutu Geograficznego kpt. Germanem Marcinkowskim, przybr.

nazw. "Krajewski" oraz Józefem Chylińskim ps. "Wicher", szefem Sztabu KO Pomorze, przez którego prawdopodobnie wtedy mianowany był na kmdt Insp. Grudziądz. W listopadzie 1939r. powrócił do domu rodzinnego w Witkowie k. Chełmny i rozpoczął pracę konspiracyjną. Organizowanie podziemnego wojska w obwodach: Garnizonu Grudziądz, Grudziądz-powiat, Chełmno i Wąbrzeźno ułatwiła mu znajomość tamtejszej kadry oficerów i podoficerów. Nawiązał kontakt z założycielem konspiracyjnej organizacji "Orzeł Biały" Aleksandrem Hewelką i adwokatem Władysławem Ciarkowskim. Kozlikowski w strukturach organizacyjnych podległego mu inspektoratu wprowadził podział na pion wojskowy i cywilny. Żołniersami pionu wojskowego byli przeważnie podoficerowie WP. Ich zadaniem było wywiad, gromadzenie materiałów wywiadowczych i kontrwywiadowczych, sporządzanie planów i map sytuacyjnych stacjonowania niemieckich jednostek wojskowych, składowanie broni i materiałów wybuchowych. Komendantem Garnizonu Grudziądz i Obwodu Grudziądz mianował chor. Władysław Meggera ps. "Zuch" kmdtem Obwodu Chełmno chor. Władysław Pawłowski ps. "Bagnet" kmdtem Obwodu Wąbrzeźno chor. Antoniego Zapałowskiego ps. "Płomień"

Pełnomocnikiem pionu cywilnego w Grudziądsu był mianowany Aleksander Hewelke, którego organizację "Orzeł Biały" Kozlikowski podopiecznikował

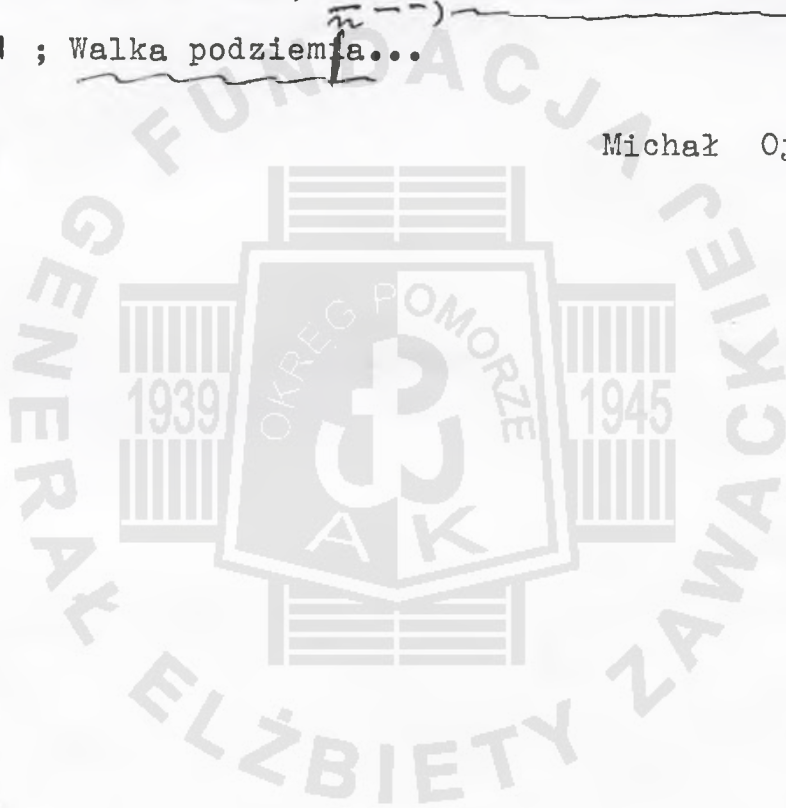
struktorem ZWZ. Współpracował on w tym pionie z Aleksandrem Na Neumannem, Józefem Gebauerem i Janem Wilandem. W Wąbrzeźnie Koźlikowski pełnomocnikiem tego pionu mianował mecenasa Stanisława Nitkę. Na jego polecenie służbę sanitarną zorganizowali lekarka Salomea Sujkowska i st. sierż. rezerwy Wacław Zieliński z zawodu Felczer. W marcu 1940r. Koźlikowski nawiązał kontakt z agentem grudziądzkiej ekspozytury II Oddziału - Oddziału/przedwojennego/ Wywiadu Wojskowego Leonem Jankowskim, który w tym czasie był pracownikiem grudziądzkiej elektrowni. Jankowski przekazał Koźlikowskiemu plany elektrowni i podał mu rozmieszczenie niemieckiej obstawy wojskowej tego obiektu. Koźlikowski utworzył w Grudziądzu kancelarię konspiracyjną z działem legalizacji. Kierownikiem tej kancelarii była Sokolica przedwojenna redaktorka Kinga Zalewska ps. "Inka" pracująca w tym czasie w niemieckiej firmie sbrojeniowej "Herzfeld u. Victorius" jako sekretarka dyrektora tej firmy zdobywała dla potrzeb konspiracji blankiety kart urlopowych, zaświadczeń o pracy i t p dokumentów. Blankiety niemieckich dowodów osobistych dostarczał Koźlikowskiemu jego brat Roman Koźlikowski, pracujący w urzędzie gminy w Wielkich Radowicach, pow. Wąbrzeźno. Nasłuch radiowy prowadził Koźlikowskiemu Władysław Stanisławski. Koźlikowski zorganizował wśród członków ZWZ pracujących w kluczowych gałęziach przemysłu na terenie Inspektoratu Grudziądz prowadzenie wywiadu gospodarczego, sabotażu, gromadzenie broni. Należeli między innymi do nich pracownicy Domu Towarowego Korzeniowskiego J. Piechocki, F. Balicki, J. Burski, którzy na strychu tego budynku zgromadzili 40 sztuk karabinów. Kmdt Garnizonu Grudziądz Megger zgromadził na swojej działce i w domu kilkadziesiąt sztuk broni palnej. Pracownicy lotniska M. Nowicki, M. Cyganek i R. Burczyk wymontowali z uszkodzonych samolotów kilka szt karabinów dla potrzeb ZWZ. Koźlikowski nawiązał kontakt z działającą w Borach Tucholskich TOW "Gryf Kaszubski" poprzez łącznika Rudolfa Witka - Czarnowskiego skąd otrzymywał konspiracyjną prasę.

~~W lipcu~~ Od maja do grudnia 1940r Koźlikowski wzywał na odprawy kmdt Odwodów oraz pełnomocników pionu cywilnego . W lipcu 1940r była zorganizowana przez niego w mieszkaniu J. Piechockiego przy ul. Mickiewicza 12 jedna z takich odpraw z udziałem przedstawicieli KO Pomorze oraz ins. Brodnica . Poprzez łączniczki i kurierki Klarę Jeziorską ps. "Jadwiga" i Bolesławę Piechocką ps. "Bola" Koźlikowski miał stały kontakt z Józefem Ratajczakiem kmdtem J. Chylińskim szefem Sztabu KO i ich kurierem Stefanem Kłosińskim mieszkającym w Warszawie, z Poznaniem przez Zbigniewa Rudkę, ze Swieciem, Nowym n/Wisłą i Chojnicami przez łączniczkę Walereę Piekarską . Koźlikowski przebywał na kwaterach w Grudziądzu w domu Piechockich/przy ul. Mickiewicza 12/ u Stanisławy Krasowskiej w domu przy ul. Sobieskiego /obecnie Armii Krajowej/ u Kingi Zalewskiej /przy ul. Toruńskiej 5 / w domu rodziny Balonów /przy ul. Rapackiego/. Bywał też w Toruniu przy ul. Koniuchy u swoich kuzynów Kazimierza i Edwarda Kłosińskich, u łączniczki Stanisławy Kurek ps. "Klara" /przy ul. Mostowej 24 , w Chełmnie w domu narzeczonej Haliny Lewandowskiej. Na przełomie lat 1940/41 gestapo trafiło na ślad działalności konspiracyjnej ZWZ Insp. Grudziądz. Koźlikowski wiedząc o tym pozostał na posterunku gdyż obawiał się represji na członkach jego rodziny. Dnia 5 II 1941r. w mieszkaniu łączniczki Kurkowej w Toruniu został aresztowany razem z przebywającymi tam osobami. W tym czasie i w ciągu następnych kilku miesięcy gestapo aresztowało około 150-ciu członków ZWZ i "Orła Białego" w Grudziądzu, Chełmnie i Wąbrzeźnie oraz na terenie powiatów w/w miast. Większość aresztowanych , po śledztwie była wysłana do obozu Stutthof, Mauthausen i Ravensbruck . Koźlikowski był osadzony najpierw w toruńskim więzieniu /"okrągłak"/ , a przesłuchiwany i torturowany w siedzibie gestapo w Toruniu przy ul. Bydgoskiej, gdzie podjął nieudaną próbę samobójstwa . Następnie był umieszczony w więzieniu w Bydgoszczy , z którego 5 XII 1941r został przewieziony do Mauthausen /nr obozowy 2217/ . W tym obozie 18 I 1942r. został zamordowany

zastryknięciem fenolem. W piśmie wystanym do rodziny prosił o pomoc, że został zastrelony w czasie próby ucieczki.

AP AK, T.; Balonowie F. i L. , Jeziorska K. , Kłosińska K., Koźlikowski Z. , Krasowska S., Kuklińska L., Lewandowska H., Sujkowska S., Szablewski J. , Zalewska K. ; AK na Pomorzu.; Dąbrowska H. Tajna Organizacja "Orzeł Biały" w Grudziądzu, Roczn. Grudziądzki t. XII, 1966 s. 243-248 ; Górski- Górski G., Ustrój Polskiego Państwa Podziemnego 1939-1944, Studia historyczno-Prawne K U L , Lublin 1945 s. 307; Jaszcowski T. Koźlikowski Zygmunt /w:/ Zasłużeni Pomorzanie.... s. 125-128.; Tenże Okr. Pom. AK. Podokręg...; Sł. Konsp. Pom... cz. 1 ; Walka podziemia...

Michał Ojczyk

19
Koźlikowski Zygmunt ps. „Ogrodnik”, „Witek”, „Bogusz”, „Zygmunt”, przybr. nazw. „Zygmunt Gniazdowski”, „Józef Lewandowski”, „Zygmunt Jasiński” (1913–1942), kmdt Insp. ZWZ Grudziądz.

Urodzony 2 II 1913 r. w Wąbrzeźnie; syn Michała — ogrodnika i Leokadii z d. Buchcińskiej. W 1933 r. ukończył Szkołę Podchorążych Piechoty w Ostrowi Mazowieckiej w stopniu podporucznika. Pierwsze lata zawodowej służby wojskowej odbył w 66 Pułku Piechoty w Chełmnie. Od jesieni 1937 do 1939 r. odbył studia w Wojskowym Instytucie Geograficznym (Oficerska Szkoła Topografów). W czasie kampanii wrześniowej w ramach Instytutu był ewakuowany w okolice Lwo-

wa. Po zakończeniu kampanii wrześniowej wrócił do Warszawy, gdzie skontaktował się z kmdtem Instytutu Geograficznego kpt. Germanem Marcinkowskim, przybr. nazw. „Krajewski” oraz Józefem Chylińskim ps. „Wicher”, szefem Sztabu KO Pomorze, przez którego prawdopodobnie wtedy mianowany był na kmdta Insp. Grudziądz. W listopadzie 1939 r. powrócił do domu rodzinnego w Witkowie k. Chełmży i rozpoczął organizowanie podziemnego wojska w Grudziądzu, na terenie Grudziądz-powiat, w Chełmnie i Wąbrzeźnie, co ułatwiła mu znajomość tamtejszej kadry oficerów i podoficerów. Nawiązał kontakt z założycielem konspiracyjnej organizacji „Orzeł Biały” Aleksandrem Hewelką i adwokatem Władysławem Ciarkowskim. W strukturach organizacyjnych podległego mu Inspektoratu wprowadził

⁹⁶ Stos. biograf. komsp. pomorskiej
1939-1945, Toruń 1997, cz. 3

podział na pion wojskowy i cywilny. Żołnierzami pionu wojskowego byli przeważnie podoficerowie WP. Ich zadaniem było gromadzenie materiałów wywiadowczych i kontrwywiadowczych, sporządzanie planów i map sytuacyjnych stacjonowania niemieckich jednostek wojskowych, składowanie broni i materiałów wybuchowych. Komendantem Garnizonu Grudziądz i Obwodu Grudziądz mianował chor. Władysława Meggera ps. „Zuch”, kmdtem Obwodu Chełmno chor. Władysława Pawłowskiego ps. „Bagnet”, kmdtem Obwodu Wąbrzeźno chor. Antoniego Zapałowskiego ps. „Płomień”. Pełnomocnikiem pionu cywilnego mianował A. Hewelkę, którego organizację „Orzeł Biały” Koźlikowski podporządkował strukturom ZWZ. Współpracował w tym pionie z Aleksandrem Nuemannem, Józefem Gebauerem i Janem Wilandem. W Wąbrzeźnie Koźlikowski pełnomocnikiem tego pionu mianował mecenasa Stanisława Nitkę. Na jego polecenie służbę sanitarną zorganizowali lekarka Salomea Sujkowska i st. sierż. rez. Wacław Zieliński z zawodu felczer. W marcu 1940 r. Koźlikowski nawiązał kontakt z agentem grudziądzkiej ekspozytury II Oddziału (przedwojennego) Wywiadu Wojskowego Leonem Jankowskim, który w tym czasie był pracownikiem grudziądzkiej elektrowni. Od Jankowskiego otrzymał plany elektrowni i rozmieszczenie niemieckiej obstawy tego obiektu. Koźlikowski utworzył w Grudziądzu kancelarię konspiracyjną z działem legalizacji. Kierownikiem tej kancelarii była sokolica, przedwojenna redaktorka Kinga Zalewska ps. „Inka”, pracująca w tym czasie w niemieckiej firmie zbrojeniowej „Herzfeld u. Victorius” i jako sekretarka dyrektora tej firmy zdobywająca dla potrzeb konspiracji blankiety kart urlopowych, zaświadczeń o pracy itp. dokumentów. Blankiety niemieckich dowodów osobistych otrzymywał od brata Romana, pracującego w urzędzie gminy w Wielkich Radowicach, pow. Wąbrzeźno. Nasłuch radiowy prowadził Koźlikowskiemu Władysław Stanisławski. Koźlikowski zorganizował także prowadzenie wywiadu gospodarczego, sabotażu, gromadzenie broni wśród członków ZWZ pracujących w kluczowych gałęziach przemysłu na terenie Insp. Grudziądz. Należeli do nich między innymi pracownicy Domu Towarowego Korzeniowskiego: J. Piechocki, F. Balicki, J. Burski, którzy na strychu tego budynku zgromadzili 40 sztuk karabinów. Kmdt Garnizonu Grudziądz Megger zgromadził na swojej działce i w domu kilkadziesiąt sztuk broni palnej. Pracownicy lotniska M. Nowicki, M. Cyganek i R. Burczyk wymontowali z uszkodzonych samolotów kilka sztuk karabinów dla potrzeb ZWZ. Koźlikowski nawiązał również kontakt z działającą w Borach Tucholskich TOW „Gryf Kaszubski” (późn. „Gryf Pomorski”) poprzez łącznika Rudolfa Witka — Czarnowskiego, skąd otrzymywał konspiracyjną prasę.

Od maja do grudnia 1940 r. Koźlikowski organizował odprawy dla komendantów obwodów oraz pełnomocników pionu cywilnego. W lipcu 1940 r. była zorganizowana przez niego w mieszkaniu J. Piechockiego przy ul. Mickiewicza 12 jedna z takich odpraw z udziałem przedstawicieli KO Pomorze oraz Insp. Brodnica. Poprzez łączniczki i kurierki Klarę Jeziorską ps. „Jadwiga” i Bolesławę Piechocką ps. „Bola” Koźlikowski miał stały kontakt z Józefem Ratajczakiem — kmdtem KO Pomorze, J. Chylińskim — szefem Sztabu KO i ich kurierem Stefanem Kłosińskim mieszkającym w Warszawie, z Poznaniem przez Zbigniewa Rudkę, ze Świeciem, Nowem n/Wisłą i Chojnicami przez łączniczkę Walerię Piekarską. Koźlikowski przebywał na kwaterach w Grudziądzu w domu Piechockich (przy ul. Mickiewicza 12) w domu Stanisławy Krasowskiej, przy ul. Toruńskiej 5), w domu rodziny Balonów (przy ul. Rapackiego). Bywał też w Toruniu przy ul. Koniuchy u swoich

21
kuzynów Kazimierza i Edwarda Kłosińskich, u łączniczki Stanisławy Kurék ps. „Klara” (przy ul. Mostowej 24), w Chełmnie w domu swojej narzeczonej Haliny Lewandowskiej. Na przełomie lat 1940/1941 gestapo trafiło na ślad działalności konspiracyjnej ZWZ Insp. Grudziądz. Koźlikowski wiedząc o tym pozostał na posterunku, gdyż obawiał się represji na członkach jego rodziny. Dnia 5 II 1941 r. w mieszkaniu łączniczki Kurkowej w Toruniu został aresztowany razem z przebywającymi tam osobami. (W tym czasie i w ciągu następnych kilku miesięcy gestapo aresztowało około 150-ciu członków ZWZ i „Orła Białego” w Grudziądzu, Chełmnie i Wąbrzeźnie oraz na terenie powiatów w/w miast. Większość aresztowanych, po śledztwie była wysłana do obozu Stutthof, Mauthausen i Revensbrück). Koźlikowski był osadzony najpierw w toruńskim więzieniu („okrągłak”), a przesłuchiwany i torturowany w siedzibie gestapo w Toruniu przy ul. Bydgoskiej, gdzie podjął nieudaną próbę samobójstwa. Następnie był umieszczony w więzieniu w Bydgoszczy, z którego 5 XII 1941 r. został przewieziony do Mauthausen (nr obozowy 2217). W tym obozie 14 I 1942 r. został zamordowany zastrzykiem fenolu. W piśmie wysłanym do rodziny przez komendanta obozu podano, że został zastrzelony w czasie próby ucieczki.

AP AK, T.; Balonowie F. i L., Jeziorska K., Kłosińska K., Koźlikowski J., Zalewska K.; *AK na Pomorzu...*; Dąbrowska H., *Tajna Organizacja „Orzeł Biały” w Grudziądzu*, Rocz. Grudziądzki t. XII, 1966 s. 243–248; Górski G., *Ustrój Polskiego Państwa Podziemnego 1939–1944*, Studia Historyczno-Prawne KUL, Lublin 1995 s. 307; Jasowski T., *Koźlikowski Zygmunt*, [w:] *Zasl. Pomorzanie...*, s. 125–128.; Tenże, *Okr. Pom. Ak. Podokręg...*; *Sl. Kosp. Pom...*, cz. 1; *Walka podziemna...*

Michał Ojczyk

IV/
11. Korespondencja: Słojlikowski Lyp.

1. list J. Łopuszańskiego do M. Wesotkowskiej-Szczyńskiej,
maszynopis, 9.I.1988.

k.1 s.1

Janusz Łopuszański
Toruń

Toruń dn. 9.01.88

Wyjście do UK At

Wielce Szanowna Pani

WELCOWNA - KAWINKA

Na pewno jest Pani wiadomym że w Toruniu istnieje Klub Historyczny pod kierunkiem doc. Zawackiej El. przy Towarzystwie Kaszubsko-Pomorskim, którego głównym zadaniem jest badanie działalności ZWZ - AK na terenie Pomorza. W podziale tematów opracowuję a przede wszystkim zbieram relacje od członków żyjących ZWZ - AK Inspektoratu Grudziądz i od osób związanych więzami rodzinnymi i innymi często już nieżyjącymi a wspaniałymi ludźmi. Tą drogą zwracam się do Pani jako autotrki wspomnień o ś.p. Zygmuncie Koźlikoskim - pierwszym Komendantzie Inspektoratu Grudziądz o wyrażenie zgody na przeprowadzenie rozmowy ze mną i podanie terminu i miejsca.

Łączę wyrazy szacunku wierząc że do takiej rozmowy dojdzie

Specjalista w Analizie Klinicznej
mgr Janusz Łopuszański

T.M: 69/678 Pom. Gudziedz

Łoźlikowski Zygmunt

V. Karty informacyjne

le. 50

1939

1945

AK

ELŻBIETY

ZAWACKIE

m 69

Gondryds
M. Brusno A

Rozładowski Zygmunt

ps. „Ogrodnik” „Ogrodnik”
zaradnicy

Zygmunt

die Gondryds

Witek

alle Kopynski

Bogus

Gondryds

Dobry

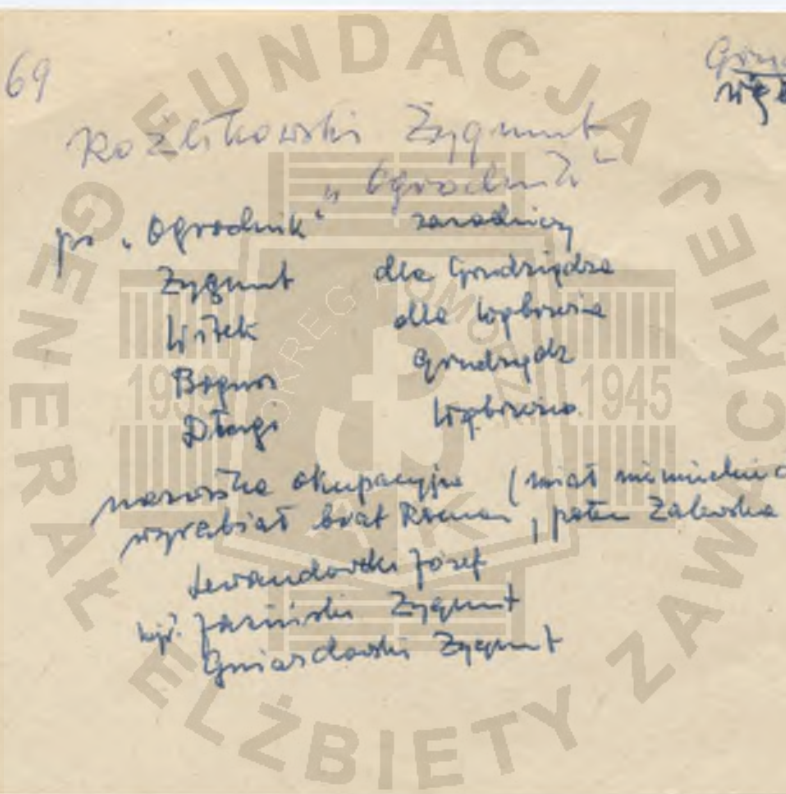
Kopynski

naszta okupacyjna (miał mi mielici dokumety)
wyrobiat brat Roman, potem Zdzislaw Kunze

Lewandowski fort

Woj. Jaroslawski Zygmunt

Gniardowski Zygmunt

Grodziński

2

+ Rozkoński Zygmunt

1942
Marszalek

nr 5 1913 r. w Wębrzesku, syn Agnieszki Kucielki i

(10-ciu dzieci: Pelagia, Helena, Maria, Wacław, Stanisław, Zygmunt, Józef, Janina, Stefania)

rodzice: matka Agnieszka i Wiktoria K. Kucielki

matka 1921, szkoła podchorążych

66 pp do 1936, potem ~~szkoła~~ Inst. Geogr. por. 1938

3 IX 39 r. bracia spaliłi w W. G. ; ewakuacja do Łowicza

po Kamp IX 39 powrót do Wębrzeska, zaktym 2 7 40

wyjechał do Wębrzeska - zaproszony na Komendantura chor.

ambrosz zapitawki; potem do Chęcin - Kwart. Powstania

do Grodziska przyjechał po raz I w Karcie Łowicza 1940.

awant u Form 5 41 w domu p. Karcie

verte

marista Jarosław, Lewandowski, Gniardowski

1942
Marszalek

UNDACJA
BIBLIOTEKA

rozkwiet dristalnic' niefel-
tarata na kore n/w, Szwecja & W
Chojnice, Jablonko

W. Skropala' tamie' 2 x
probowat profesjonalne racie bytwa

grupa przeslowy con przez Gestapo
do kmpu 8, w Balan & Rucke
moje zuziwazic ~~matematy~~ zapiska

awenturam w gromadzi 22 osoby
znanie; w gestapo 47 osób
awenturam z wyznaczonej przy ad.

Wymagany

wyrazem 29.7.41 do Stutthof

robcie z awenturam

T. Paluszki, J. Pawlowski, Wiktor Po-
coszowski, Franciszek Jerke

Rozlikowski Zygmunt

Grodzyska
207 3

por? 66 pp

p Zygmunt, ogrodnik, W. Tel

wyjasnieniu ps.; jego rodzice mieli ogrodnictwo

I w Krakowie pod Wp bresno

- Kwatera (kilku murarzy) w Warszawie dokument.
tamże spotkanie z Chylinianem; Warszawa 27

- Kwatera od IX 40 w murarskiej w Warszawie
ul. 1. kupa 5 (blisko Torunia)

awenturany w Chęcinach II 41

śledstwo Torunia, Bydgoszcz

pod koniec 1941? spotkanie Murarzy

(por. I 1940?)
- spotkanie kontaktowe ogrodnictwa w lodzin Rosimidy 30/32
(spotkanie celne kierownika: wyjechał kłopotliwie
Stefan Kozłowski przyjeżdżał z listą

wywiad SZ z siostrą H. Wesołowską Szaryńska

głównie w Murarzy

WZBIETY

Lewandowski

= Karłowicki

Grodziński

po Lesie

par

4

Kmolt obsada Grodziński (3

to Karłowicki wój St. Kaminicki

Kozłowski
Ogrodnik

5

podobno (inf. B. Chrusz. Nr 80) przed wojną u Kwaka-
mii

[inf. B. Chrusz. wiadomości, że ogrodnik dr. Andrzej Prąd,
ma w ogrodzie 2 OOB]

[bratnie hipatera - był wykast z wojny 2521
po przybyciu tam jako kurier
dwójka]

Rozłotkowski Zygmunt
pasportowe dane: Lewandowski
Jasinski
Gumazowski
ps. Zygmunt, Bepno, Długo (w wyprawie)

W 1939 r. był pracownikiem biurowym Geogr
odtworzył mapy - uszpanował do widnie
pociąg został zambardowany

gimn. "Mantkansen"
wywiad z z. z. siostrą Wera Sawdog 1972²

Grodziński
ZWB 7

57/

uwp 90002
2078

Różniowski Z.

ul. St. Przemyski K 3

został w Mauthausen wykończony
Zostanykin 2 sierpnia 1945

27

por.

Kozłikowski Zygmunt

Grodzińskie
ZWZ g
ps. „Ogrodnik”
„Zygmunt”

1939

1945

T.: Dejewski Alfred, Insp. Grodzińskie, M-157,
I, 1/2, III, 1/1.
MGr '94

por. Kozlikowski Zygmunt

Grudziądz
ZHZ
AA

L.: Hewelke Jadwiga, Insp. Grudziądz, K- , I, 1/1, 2,
MGr'84 3, 5.

por. Kozlikowski Stanisław [Zygmunt]
ps. "Zygmunt"
teraz jako Jasiniński

Grudziądz
ZWZ 100
50

1939 1945
OKRĘG
AK
PRZE
LUBIETY
AWACKIE

I: Hewelke Aleksander, Insp. Grudziądz, M-668/1327,
I, 1/1, 1/1; II/1.

14Gr' 84

84

Gniezko
All 13

Kozłikowski Zygmunt, kpt., ps. "Agrodnik",
"Gniazdowski", "decanowski"

do awansowania 5.2.1941 r. był inspektorem
w inspekcji Gniezko (krypt. "Bordet-298",
"Vedov", "Davitet").

Komowski H., Olsz. Pomorskiej Armii Krajowej.
Od "Gumachow" do LIT-u, LPH, 1993, nr 4
(146), s. 76

MLB 594

a/

KO
GRUDZIADZ

14

KOZLIKOWSKI ZYGMUNT
ps. "OGRODNIK"

Kmolt Inspektoratu Grudziada.
Arestowany wiosna 1941 r.

AK na Pomorzu, s. 30

88/94

or/

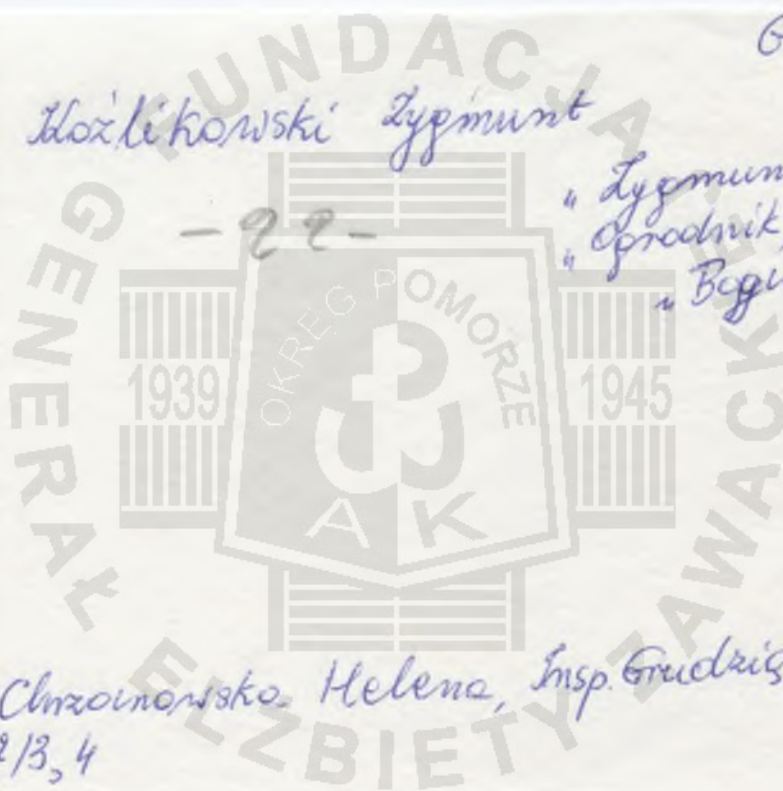
por. Błoźlikowski Zygmunt

Grudziądz
AK

15

- 22 -

"Zygmunt"
"Grodzisk", "Witek"
"Bogusz"

T.: Chrzostowska Helena, Insp. Grudziądz, K-58,

I, 2/3, 4
MGr'84

Grudziądz
ZWZ-19K

[par.] Thozlikowski Tymont „Ogrodnik”

Inspeliter 2 M 2 - 19K na
obraz Turun Grudziądz
bymar i mienkamin Balon
Feliksa (miar kwaters 19K)
Punkt Kontrolary

16

T.: Balon Feliks, Insp. Grudziądz, M-6842I, 1/10.

11Gr'84

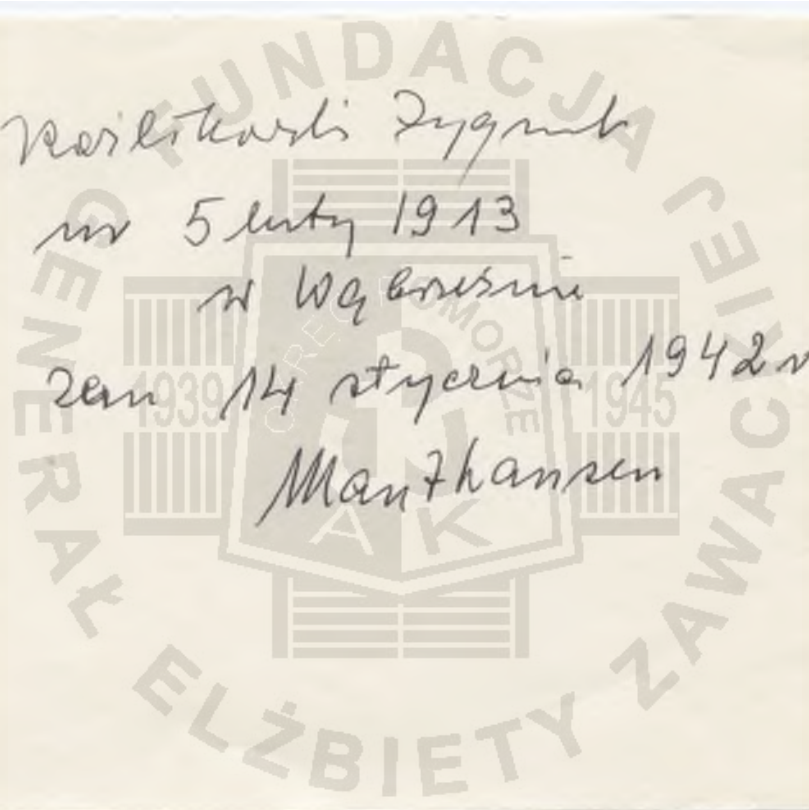
Karol Karol Zygmunt

nr 5 lutego 1913

w Wąbrzesku

zmarł 14 stycznia 1942 r.

Mantkansen

2

Grodziszka 19
Oni brat

Koślikowski
por. Szymon Koślikowski, ps. "Szymon",
"Oprednik"

stał na czele organizacji "Brat Oni" w Grodziszce,
awansowany w 1941 r. i zginął w obozie kuc. Mauthausen.

T. Jurecki, Ojcowie i dzieci. SKP z 6.4.1948.

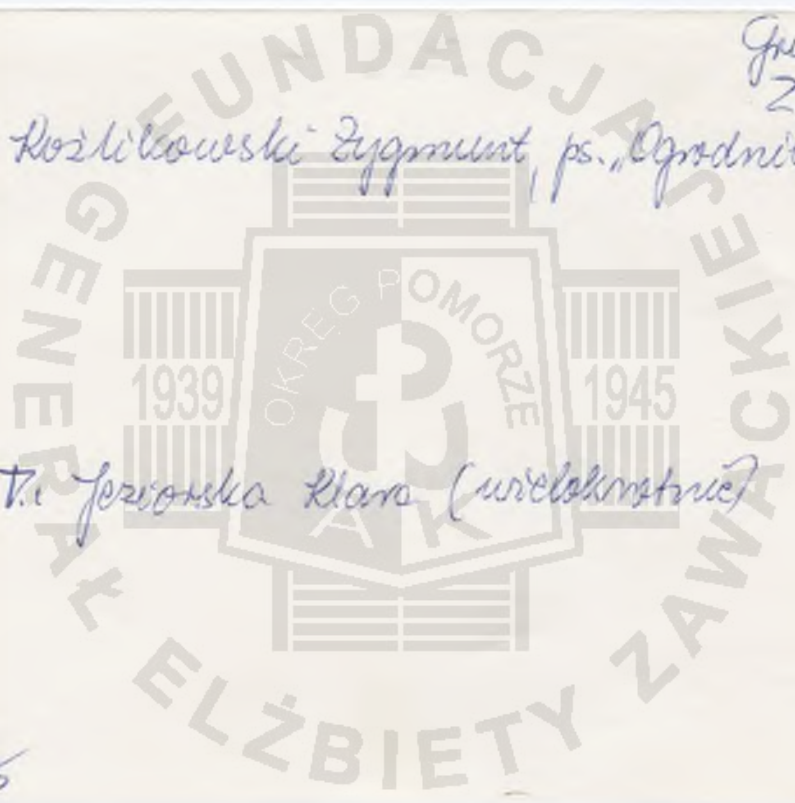
a

Grudziądz
ZWZ-AK

Rozłickowski Zygmunt, ps. „Ogrodnik” 20

W. Jęzowska Klara (urodzona 1912)

KP-95

FUNDAC

Grudziądzka 2A
ZNZ-AK

[par] Kozłowiec Stanisław Zygmunt
"Ogrodnik" Blok 452
miał u roszyci cich l. Balon
punkt kontaktowy i knuterę

T. Balon Leokadia Insp. Grudziądzka
K 364 Ib/1
014-96

FUNDACJA

Grodziszka 22
LW 2 - AK

Końskie Lyceum
ps. "Ogrodnik"
organizator "Orla Białego"
i LW 2 - AK

Dąbrowska Hanna, Rodzime Grodziszka
Tam XII
str. 244
om-97

Św. Jonek

23

Kościelny Sygnał

Adres: XVII str. 187, mel. Józefowska 2.

W. D. 95

a/

Grudziądz
Z42-MK

34

Kozłikowski Zygmunt

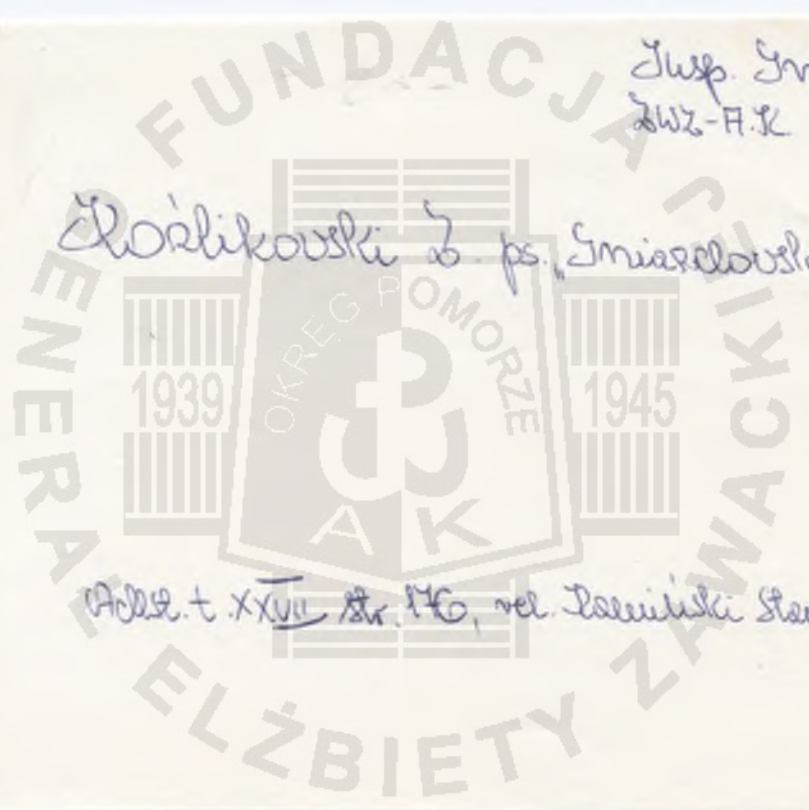
W 1940 r. uwiadomiał z nim Kontakt w
Tomnie Stawiszcze Kosiniński. Dos-
tarczył mu (na jego poleceniu) rob-
byte przez siebie pleny portu gdyni-
skiego.

zob. T.: Kosiniński S. | m.p. Gdynia /
I/1

HMN-pś

Jus. Smuckigdz
Zwz-F.K. 25

Kozlikowski 5 ps. Smieszolowski

Adres: t. XVII str. 146, rel. Dalciniński Stau

W. K. 25

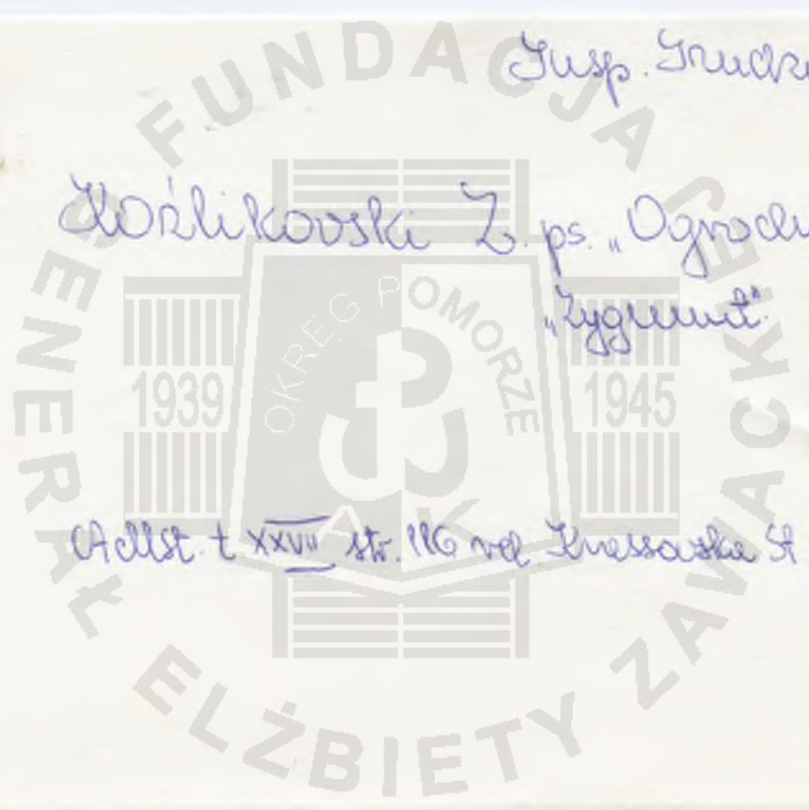
a/

Jusp. Gruchigels 26

Dońlikowski Z. ps. "Ogrodnik",
"Sygnet"

Ofellst. t. XXVII str. 116 mel. Kressaska St.

4.10.95

Graduacja
242-AK
Kozłowski Zygmunt
ratnik i pułkownik
konnym w Chelmnie.
prezenter z Kom. Gł.
z Marceju organizator
rach operacji.

Gen. T. Hroblewski, Warszawa
GM-97 Ia/7,8

Torun²⁸

ZWZ-AK

Kazimierski Zygmunt
Kuzyn K. Kasimierskiej
w jej domu miał kwatery
konspiracyjne gdzie prze-
mierzano sprawy z obywatelami
ZWZ-AK ul. Komuny 30/32

Zob. T. Kasimierska K. insp. Torun

o M-97

Ta/A

Grudziądz 29

ZM 2

Kazliński Zygmunt

adwiatek Halina Leonardowska

vol 1936 - 1942 (miejscowa) ^{data 1979}

Zob. T. Leonardowska-Lakierska
Halina i msp. Grudziądz

OM-97

Ja/A

a/

Grodzisko, dwórko
Łódź Brzesko
ZWZ-AK 30

Stożkowoski Sigmund
(1913-1942) powstanie wojska Polskiego
inspektora ZWZ-AK, ps. "gwiazdowski", "de-
wadowoski", "ogrodnic" Sigmund, ur. w
Łódź Brzesko, ukończył w Łódź Brzesko Szkoła Pod-
chorążych Piechoty w Szkole Szarawoskiej, w 1933
Szkole Inst. Kartograficzny w Warszawie - prac.
Po zakończeniu służby wojskowej wraca
do Łódź, służył w rejonie wojennym oficerem
WSRP, potem ZWZ, przepracował do pracy
konsp. na Pomorze, przewidziany na stanow.
inspektora ZWZ Grodzisko, prowadzą latem
1940r. walczył w szeregach org. "Orzeł Biały"
"Rota" "Polska żyje". Dwie oryginalne organiz.
niezależne konspir. rate /

Smieszka to Tomasz (Aneta Rostek), w gru-
dziu w Stacji Dalekiej "Inka", w okresie
warszawa. Kontakty z dyktando. Styczeń.
1941 był w okresie, spotyka się z warszawą
i odczytuje Izabela? karyzicka do Tomasa.
5 lutego 1941 aresztowany przy ul. Nowotary
na Izabela, Alana Jesiarska i Władysław
mieszkańca St. Jurek. Wzajemnie Tomasz,
przebudowa w gestapo, próby samobójstwa
masowe areszt, wśród ludzi materialnie do
organizacji. Rozwiązani 5 grudnia 1941 kwarantanna
14 stycznia 1942 " rozstrzelany w czasie ucieczki
Karłowi Pomocnik III s. 125-128, 91, 92, 113,
J. K. 1984 114

21

GRUDZIAŁ

AK 31

KOZLIKOWSKI ZYGMUNT
ps. 'OGRODNIK' . 'GNIARZDOWSKI'
kpt.

G. Górski, 'Ustroj' PPR... , s. 307

Jan 1945

nr 1
ov)

GRUDZIĄDZ
242 - AK
32

KOZLIKOWSKI ZYGMUNT
ps. "OGRODNIK" . "LEWANDOWSKI"
"GMIARZDOWSKI"

Pol. zawodowy
W. 1913 r. w Łębrzeźnie. Kmdt Inspektoratu
Grudziądzki. Ostatecznie przed wojną zatrudniony
w Wojsk. Instytucie Geograficznym. Przeszedł
się na Pomorze w grudniu 1939 r. Mieszkał
w Toruniu przy ul. Kominek 30/32, u Kurzydów
Edwarda i Kazimierza Kłosińskich. W końcu
stycznia 1940 r. przeprowadził się na ul. Mostowa

19/1/44

AK na Pomorzu, s. 135

Orzeł Biedy
Chetmno

33

Kozlikowski Zygmunt
"Opracownik"

Emisariusz stada centralnego O B, 1800y
znajdzący się w Chetminie 10 liś. 39 u. Mał uliczką
Komendy Telemowe Org. O B na Pomorzu

zob. W. Zarszycki "Konspiracja chetminicka 39-45"
str. 8

+

Stoslinowski Sigmunt

Grudziądzka
Orzeł Biały

34

, Sigmunt"

Przywódcą orszaku "Orzeł Biały" w Grudziądzu
porucaniem 66 pułku piechoty w czasie
geodezy, pochodzą z Doboszy Szary w woj-
nie, Sigmunt w Olsztynie.

Tygodnik Obywatelski, Bydgoszcz 26 x. 1999, str. 11
Prasa o Pomorzu, Kwartalnik, poz. 48

AKK

Koźlikowski Zygmunt

17k
Grundisch

35

praca
T. Janowski w „Zastłuciu”
Pomocnicie w lat. 1884
Ossoliner — 1984
s. 125-128

Stella

Grodzińska 36
ZWW, AK

Stoslikowski Sygnowit

przeobra kwatery kasp w miesz-
kanie Kuklińskiego Grodzińska

Del. Kukliński, k-90

nr 2

KOZLIKOWSKI ZYGMUNT c.d.

GRUDZIADZ

34

w Grudziądzu wytopiono członków "Orła
Białego", w Toruniu został aresztowany
Kozlikowski; próbował popełnić
samobójstwo skacząc z wieży na bruk
ale został ocalony i po długotrwałym
śledztwie osadzony w Mauthausen, gdzie
zginął.

W 1944 Janowski, Gestapo, s. 55

GRUNDRISS

ZWZ - AK

38

KOZLIKOWSKI ZYGMUNT
ps. "OGRODNIK", "ZYGMUNT"
"LEWANDOWSKI" - "GMIARDOWSKI"

Dot. Były oficer 66 pułku piechoty
z Chełmna.

Inspelator ZWZ na powiaty Gruciszów,
Chełmno, Łęka, Giedno. Mieszkał w Toruniu,
często wyjeżdżał i jeden z organizatorów
konspiracyjnych struktur. Był w lutym 1941

11/194 Jasnowski, Grestapo, s. 55

Hołkowskiego Tygumit

Grudziądzka
ZWI - AK 39

"Ogrodnik"
wielokrotnie i przez kilka dni zastanawia-
ł się nad imieniem Balous F.
spotykał się z moimym bratem / punk kontakt

Rel. Balous Jerego, syna Feliksa, 689. H. 684/1345
X / 1933 J.

grodziński
ZWZ, AK 40
Ilości kłopotu Sygm.

przed. "ogrodzie", okup. warsz. Bogus,
korzysta z mieszko, Balona Feliksa /pudr
kontaktolog/.

z listu J. Balon do Hirszo, syg. 364/1345

30 x/1993

(Kociłkowski Zygmunt) k
ps. «Ogródnik»
a

Grudziądz
242-AK
41

- kierownik Inspektoratem grudziądzkim;

zob. art. Ciechanowski J., Pomorski Okręg...,
art. z pracy, Ruch Oporu na Pomorzu...,
t. 1, s. 5

Grudziądz
por. Zygmunt Kozłowski ZWZ-IV -42

Tablice upamiętniające jego
działalność znajdują się:

1. Wąbrzeźno słowen przy
kominie z tablicą
ul. Górnej; odsłonięte 1.09.1987
(upamiętnia także hpt. Łojewską -
Stempniewicza i rot. ATK pochodzą-
cych z okolic Wąbrzeźna;
2. Tablice w Grudziądzu (zmurow-
wane

wars) odstomiet a dn. 11. 11. 1993r.

zsb. IV 2000

FUNDACJA
GENERALNA
ELŻBIETY ZAWACKIEJ

+ Szostkiewicz Zygmunt Gudziosz
Przewodca utworzonej w Gudz. "Omet Biaty" 43
w lipcu 1939 org. wojskowej
"Omet Biaty" (miesiąc 120 zapasy -
systemy dot. lipca)
(ed.)

zob. rel. Pielęgniarki p. Ol. 1404/2287 Pom.
2. II - Gudz.

Korbielowski Zygmunt

Grodniq, dr

AK 44

M-678/69 Pom

Wiedziomoba o strukturze Inspektoratu Grodnie, dr.

1939

OKREG POMORZE
AK

1945

Zob. Muszkiewicz "Kochani kochani..." str 89

praca magisterska, biblioteka FAPAK

30.VIII.2005 WK

por. Kozłikowski Ł.

Grudziądz
2002 45

Uprawnienia go od 1943 r. tablice
wmurowane w ścianę domu przy
ul. marszałka Ferdynanda
Focha nr 18 (dom Aleksandra
Szevelki)

zob. Kasy's J., Militarne przeszłość
Grudziądza, Grudziądz 2002, s. 227
- bibli. FRDAK + bez. Imp. Grudz.

AK XIII 08

ps. „Ogrodnik”
Kościelkowski Zygmunt

Grudziąde
46

Kierował Inspektoratem Grudziądzkim
(Pomorski Okręg AK)

Zob. Spriszczenie Tofii Tropec

s. IV/25

nr XI/08

a
por. Gosiłkowski Zygmunt
ps. „Ogrodnik”

Grodziqdz
SZP-2K2 47

Na posztku 1940 r. do SZP-2K2
zaplaysigt Marg Jezionski, ktore
pewita funkcje jego karierki w
Toruniu, gdzie czsto przebywat w rodzinny.

zdb: J: K-356/356 Jezionski Mlora
2. II, Grup. Toru

28. II, 102

9

ZWZ
Gmachigda

KOZŁI KOWSKI Zygmunt 48

ps. „Ogrodnik”, „Boguse”, „Zygmunt”,
pseud. uwaz. „Zygmunt Świąrdowski”

Urodz. 2. II. 1913 r. w Lublinie
Komeendant Jusz ZWZ Gmachigda
Arrest 5. II. 1944 r. w Jommu, ob. Mathieu-
see, 14. I. 1942 r. Rzeszów. astryl. p. p.

Zob. Słownik Biogr. Kłus. tom. 3, s. 86
Fundacja Historii Bielskiej Pk.
Jommu, 1997 r.

4.10.2002

Kozłikowski Zygmunt
ps. "Dorodnik"

Grudziądz
2W2 49

Zob: J: 22-356/356 Jezioriska Klara
list Henryka Hirska 2 23.10.1978,
cz. II, Imp. Jorin

4X.11 '02

a

Grudziądz 50
242

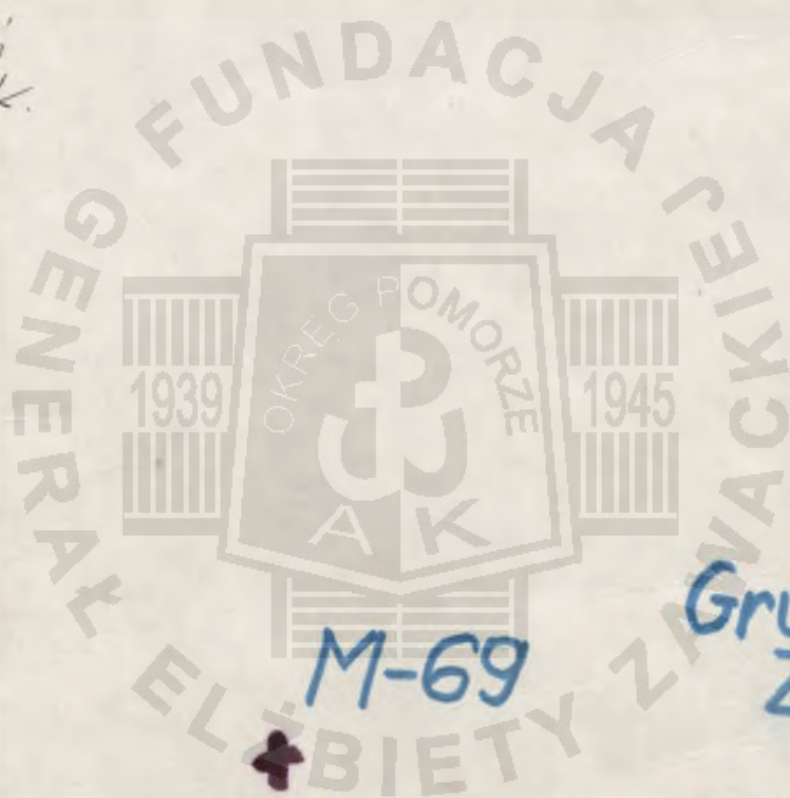
por. Kozłowski Zygmunt
ps. "Ogrodnik"

W okresie od maja 1940 roku do lutego 1941
współpracował z F. Balonem, przebywając w jego mieszkaniu

Zob. T: M: 684/1345 Pow. Francinek Balon,
I Relacje, s. 10

siostra Marta Mesotowska

87-100 Toruń
siostra 2/k.

M-69

Grudziądz
ZWZ

Koźlikowski Zygmunt
ps. „Ogrodnik” i in.

Mozlikowski
Zygmunt

ZESKANOWANE

